

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

LENTORESERVIUPSEERIKURSSIN KOULUTUKSEN YDINAINES

Esiupseerikurssin tutkielma

Kapteeni

Ville Rosenlund

Esiupseerikurssi 64

Ilmasotalinja

Huhtikuu 2012

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi Esiupseerikurssi 64	Linja Ilmasotalinja
Tekijä Kapteeni Ville ROSENLUND	
Tutkimustyön nimi LENTORESERVIUPSEERIKURSSIN KOULUTUKSEN YDINAINES	
Oppiaine, johon työ liittyy Johtamistaito, sotilaspedagogiikka	Säilytyspaikka Kurssikirjasto (MPKK:n kirjasto)
Aika Huhtikuu 2012	Tekstisivuja 55 Liitesivuja 12
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Ilmavoimissa tehtiin organisaatiouudistus vuonna 2005. Samassa yhteydessä lentoreserviupseerikurssi siirrettiin silloisesta Ilmasotakoulusta Kauhavalta Ilmavoimien viestikouluun Tikkakoskelle. Kurssin opetuksen sisältö rakennettiin lentoteorioiden ja lentokoulutuksen osalta sellaisenaan Kauhavan opetussuunnitelmasta. Muut varusmieskoulutuksen oppiaineet toteutettiin Tikkakoskella käytössä olleiden suunnitelmien ja käytänteiden mukaisesti. Lentoreserviupseerikurssin koulutuksen sisältö vakiintui kolmen ensimmäisen kurssin aikana nykyiseen muotoonsa, jota käytetään tutkielmassa yhtenä vertailukohtana.</p> <p>Tämän tutkielman tarkoitus oli tutkia lentoreserviupseerikurssin koulutuksen sisältöä. Tutkielma esittää kirjallisuuteen perustuvan sisältöanalyysin avulla vastaukset tutkielman pääongelmaan: Mikä on lentoreserviupseerikurssin koulutuksen ydinainesta? Sisältöanalyysi perustuu vuonna 2012 käytössä oleviin lentoreserviupseerikurssin opetussuunnitelmiin ja läpivienteihin, puolustusvoimien varusmieskoulutuksen ohjeisiin ja määräyksiin sekä aikaisempiin lentoreserviupseerikurssia koskeviin tutkimuksiin.</p> <p>Viimeisimmästä lentoreserviupseerikurssia laajemmin käsittelevästä tutkimustyöstä on jo lähes kaksikymmentä vuotta. Vuonna 1994 esiupseerikurssin tutkielmassa Jorma Manninen tutki lentoreserviupseerikurssin kehittämistä. Hän ei rajannut tutkielmaa, vaan käsitteli lentoreserviupseerikurssin koulutuksen lisäksi myös koulutusympäristöä, arviointia ja rekrytointia. Tässä tutkielmassa keskitytään koulutuksen sisältöön ja siihen mitä osaamisvaatimuksia lentoreserviupseerikurssilaisella kurssin päättyessä on ja mitä pitäisi</p>	

olla. Tutkielmassa käsitellään koulutusympäristöä, arviointia ja rekrytointi vain lyhyesti.

Tutkielman merkittävimmät muutosehdotukset koskevat ase- ja ampumakoulutusta sekä johtaja- ja kouluttajakoulutusta. Lentoreserviupseerikurssin koulutukseen esitetään liitettävän sotilaan perustaitojen opettaminen kansainvälisten vaatimusten mukaisesti. Erityisesti ase- ja ampumakoulutuksessa painotus esitetään siirrettäväksi rynnäkkökivääristä lentoupseerin palvelusaseeseen, pistooliin. Johtaja- ja kouluttajakoulutuksen toteuttaminen tuntikehyksen puitteissa onnistuu aliupseeri- ja reserviupseerikurssikausilla täysimääräisesti, kun noudatetaan tutkielman esittämiä tuntikehyksiä. Johtamistaidon jatkokurssin toteuttaminen katsotaan tutkielmassa perustelluksi pitää jo reserviupseerikurssikaudella, vaikka puolustusvoimien ohjeessa se ohjataan pidettäväksi kokelaskauden lopulla. Lentoreserviupseerikurssin kevään tuntikehyksessä ei tämän hetkisillä vaatimuksilla ole tilaa, koska lentokoulutus ja pelastautumiskoulutus vievät koko kevään opetusajan. Tämä asia voi muuttua, jos lentoreserviupseerikurssin kevääseen pystytään palauttamaan Kauhavalla toteutettu pienkenttäleiri tai Utti mahdollistaisi laskuvarjohyppyleirin siirtämisen syksyyn.

Tutkielman haasteena oli muodostaa lentoreserviupseerikurssin osaamisvaatimukset, koska perustehtävää tarkempia vaatimuksia ei lentoreserviupseerikurssille ole määritetty. Kurssin kriittiset osaamisvaatimukset tulisi määrittää Ilmasotakoulun tai Ilmavoimien esikunnan toimesta. Pelkkä kadettikurssin ilmasotalinjan ohjaajaopintosuunnan aloitusvahvuuden täyttäminen tiedoiltaan, taidoiltaan ja asenteeltaan sopivilla ehdokkailla ei riitä määrittämään kaikkien oppiaineiden opetusvaatimuksia ja koulutuksen ydinainesta. Tästä johtuen on mahdollista, että tutkimustyön johtopäätökset voivat olla joltain osin vääristyneitä ja tehty liian suppean aineiston perusteella. Osaamisvaatimukset ja opetussuunnitelmat tulisi määrittää Ilmasotakoulun opetussuunnitelmaohjeen mukaisesti. Siinä opetussuunnitelmatyö ohjataan toteutettavaksi syklisenä prosessina, joka alkaa perustehtävän määrittelyllä. Perustehtävän ja kriittisten osaamisvaatimusten määrittelyyn jälkeen olisi koulutuksesta vastaavalla joukko- ja perusyksiköllä perusteet laatia tarkka opetussuunnitelma.

Tutkielmassa ei käsitellä puolustusvoimauudistuksen vaikutuksia, koska lopulliset päätökset muutoksista tehdään vasta kesällä 2012.

AVAINSANAT

varusmieskoulutus, lentoreserviupseerikurssi, LENTORUK, lentokoulutus, ydinaines, ydinainesanalyysi, toimintakyky

1	JOHDANTO.....	1
1.1	LENTORESERVIUPSEERIKURSSIN KOULUTUS TIKKAKOSKELLA	1
1.2	TUTKIELMAN TUTKIMUSONGELMAT JA PÄÄMÄÄRÄ	3
1.3	TUTKIELMAN MÄÄRITTELY JA RAJAUKSET	3
1.4	LENTORESERVIUPSEERIKURSSIA KOSKEVAT AIKAISEMMAT TUTKIELMAT	6
1.4.1	PERUSTUTKINTOTASO.....	6
1.4.2	ESIUPSEERIKURSSITASO	8
2	TUTKIMUSASETELMA JA TUTKIELMAN TIE TEELLISET TEORIAM.....	11
2.1	TUTKIELMAN NÄKÖKULMA	11
2.2	TUTKIELMAAN LIITTYVIEN KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY.....	12
2.2.1	LENTOUPSEERIN TOIMINTAKYKY	12
2.2.2	ILMAVOIMIEN ICCS-KOULUTUS.....	14
2.2.3	OPETUSSUUNNITELMA, YDINAINES JA YDINAINESANALYYSI.....	15
3	LENTORESERVIUPSEERIKURSSIN KOULUTUS.....	19
3.1	PERUSKOULUTUSKAUSI.....	19
3.2	ALIUPSEERIKURSSIKAUSI	25
3.3	RESERVIUPSEERIKURSSIKAUSI	30
3.4	KOKELASKAUSI	37
3.5	LENTORESERVIUPSEERIKURSSIN LUOMAT VALMIUDET LENTOUPSEERIN URALLE	47
4	POHDINTA.....	50
4.1	KESKEISET JOHTOPÄÄTÖKSET	50
4.2	DISKUSSIO	52
4.3	JATKOTUTKIMUKSIEN TARVE	54
	LÄHTEET	56
	JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET	56
	JULKAISTUT LÄHTEET	58
	LIITTEET.....	59

1 JOHDANTO

1.1 Lentoreserviupseerikurssin koulutus Tikkakoskella

Lentoreserviupseerikurssin historian juuret johtavat aina Suomen ilmavoimien lentokoulutuksen aloittamiseen 1920-luvulle asti. Nykyisen nimensä lentoreserviupseerikurssi sai vuonna 1970 (Peltonen, 300). Lentoreserviupseerikurssi oli Kauhavalla hetkellisesti sivussa, kun varusmiesohjaajat koulutettiin ohjaajan alkeis- ja jatkokursseilla vuosina 1999–2005. Vuonna 2005 alkeislentokoulutus siirrettiin ilmavoimien organisaatiouudistuksen yhteydessä silloisesta Ilmasotakoulusta Kauhavalta Ilmavoimien viestikouluun Tikkakoskelle. Samalla ilmavoimien komentajan esityksestä palattiin takaisin lentoreserviupseerikurssin koulutukseen. Tässä yhteydessä Tikkakoskelle siirtyi myös ilmavoimien puolustushaarakoulun vastuu ja se sai nimekseen Ilmasotakoulu.

Heinäkuussa 2005 astui palvelukseen Lentoreserviupseerikurssi 80, joka oli ensimmäinen kurssi Tikkakoskella. Kurssi suoritti peruskoulutuskauden ja aliupseerikurssikauden Aliupseerikoulun alaisuudessa, josta se siirtyi Ilmavoimien reserviupseerikouluun aina kotiutumiseen saakka. Vuodesta 2008 lähtien on kurssin koulutusvastuu ollut Ilmavoimien reserviupseerikoululla jo aliupseerikurssikaudesta alkaen. Lentoreserviupseerikurssia johtaa kurssin johtaja, joka on vastannut kurssin johtamisen ohella lentoteoriakoulutuksen järjestämisestä ja kurssin arvioinnista sekä kadettikurssin ohjaajalinjojen valinnoista. Vinka-alkeislentokoulutus siirtyi organisaatiouudistuksessa Koulutuslentolaivueesta Kauhavalta Tukilentolaivueeseen Tikkakoskelle. Tukilentolaivueessa alkeislentokoulutuksesta vastaa 4. lentue yhdessä Patrian kanssa. Patrialla ja ilmavoimilla on toiminnasta yhteistyösopimus, jonka mukaan Patria vastaa pääosin Vinka-alkeislennonopettamisesta ja täysin 4. lentueen Vinka-alkeislentokoneiden määräaikais- ja käyttöhuollossa sekä PPL(A)-lentoteorioiden (LIITE 2) opettamisesta.

Organisaatiouudistuksen yhteydessä ei Kauhavalta siirtynyt yhtään lentoreserviupseerikurssin kouluttajaa. Näin tieto-taitoa ei siirtynyt ja kurssin koulutuksen suunnittelu jouduttiin tekemään ainoastaan opetussuunnitelmia vertailemalla. Vertailussa käytettiin Kauhavan ohjaajan alkeis- ja jatkokurssien opetussuunnitelmaa ja läpivientejä, Tikkakosken Aliupseerikoulun peruskoulutus- ja aliupseerikurssikausien sekä Ilmavoimien reserviupseerikurssin läpivientejä. Näistä muodostettiin Lentoreserviupseerikurssi 80

opetussuunnitelman luonnos vuonna 2005. Lentoteoriat ja lentokoulutus annettiin Kauhavan mallin mukaisesti. Tikkakoskella 4. lentue vastaa Vinka-alkeislentokoulutusohjelmien kehittämisestä Ilmavoimien esikunnan ohjeistuksessa. Tästä syystä lentoteorioita ja lentokoulutusta voidaan pitää ajantasaisina. Näin ei välttämättä ole muiden oppiaineiden kanssa, koska Ilmasotakoulun tai Ilmavoimien esikunta ei ole asettanut vaatimuksia tai ohjeita niihin juuri laisinkaan.

Tämän tutkielman tekijä työskenteli Tikkakoskella Ilmavoimien reserviupseerikoulussa heinäkuusta 2004 elokuuhun 2011. Hänen päätehtävänä oli lentoreserviupseerikurssin koulutuksen aloittaminen uudella palveluspaikkakunnalla ja sen ensimmäisien kurssien johtaminen. Vuosina 2009–2011 hän toimi Ilmavoimien reserviupseerikoulun johtajana, perusyksikön päällikkönä. Näinä vuosina tehtiin läpivientien tasolla jatkuvaa kehitystyötä lentoreserviupseerikurssin koulutuksen kehittämiseksi Tikkakosken ympäristöön. Suurimmat muutokset tehtiin kolmen ensimmäisen kurssin aikana. Lentoreserviupseerikurssin opetussuunnitelman tekeminen on osoittautunut erittäin haastavaksi, koska kurssi palvelee kahdessa eri perusyksikössä ja Koulutuspataljoonan opetussuunnitelmat eivät olleet ajantasalla. Aliupseerikoulu teki peruskoulutuskaudesta kaikkia koskevan opetussuunnitelman vasta vuonna 2009. Lentoreserviupseerikurssin opetussuunnitelmaa, jossa on kaikki koulutuskaudet, ei ole kuin vuoden 2009 luonnosversiona. Se on tämän tutkielman tekijän tekemä, eikä sisällä ajantasaisesti kuin lentoteoriat ja lentokoulutuksen.

Tämän tutkielman tarkoitus oli selvittää lentoreserviupseerikurssin koulutuksen ydinaines, joka on annettava kurssin aikana. Tästä tutkielmasta voidaan johtaa myös kadettikurssin ilmasotalinjan ohjaajaopintosuunnan aloitustasovaatimukset osaamisperustaisesti. Koulutuksen ydinaineen määrittelyn perusteella on tutkimuksen tarkoitus tuottaa perusteet lentoreserviupseerikurssin opetussuunnitelman kokoamiselle, hyväksyttämiseksi ja käyttöönottamiseksi.

Lentoreserviupseerikurssin tavoite määritetään vuosittain Ilmasotakoulun toimintakäskyn liitteessä tulostavoitteet tulosityksiköille. Tavoite on säilynyt muuttumattomana koulutuksen ollessa Tikkakoskella. **Lentoreserviupseerikurssin tavoite on tuottaa tiedoiltaan, taidoiltaan ja asenteiltaan sopivat hakijat valittavaksi ilmasotalinjan ohjaajaopintosuunnalle sekä ohjaajat maavoimiin ja rajavartiolinjoille.** Annettua tavoitetta ei ole sen enempää tarkennettu. Aikanaan Lentosotakoulusta Kauhavalta saaduissa

opetussuunnitelmissa oli määritetty, että kurssilla ei ole joukkotuotantovelvoitetta. Sama joukkotuotantovelvoitteen puuttuminen on säilynyt edelleen eikä sen perusteita ole tutkittu.

1.2 Tutkielman tutkimusongelmat ja päämäärä

Tutkielman päämääränä oli sisältöanalyysin avulla tutkia mikä osa koulutusta on lentoupseerin toimintakyvyn kehittämisen kannalta välttämätöntä tietoa, ydinainesta. Työn tarkoitus ei ollut laatia valmista opetussuunnitelmaa, vaan löytää eri oppiaineiden koulutuksen ydinaines koulutuskausittain tarkennettuna. Tutkielma keskittyi lentoreserviupseerikurssilaisen toimintakyvyn kehittämiseen lentoupseerin uran ensimmäisellä askeleella peilaten Toiskallion ja Mäkisen (2009) näkemystä toimintakyvystä.

Tutkimuksen pääongelma.

- Mikä on lentoreserviupseerikurssin koulutuksen ydinainesta?

Pääongelmaa tukevat alaongelmat.

- Miten lentoreserviupseerikurssilla pystytään toteuttamaan Pääesikunnan ohjeistama johtaja- ja kouluttajakoulutus?
- Miten lentoupseerin palvelusaseen pistoolin ampumataidon perusteet kyetään toteuttamaan lentoreserviupseerikurssin ase- ja ampumakoulutuksessa?
- Miten ilmavoimien uusi ICCS-koulutus toteutuu nykyisessä lentoreserviupseerikurssin koulutuksessa?
- Miten lentoreserviupseerikurssilla kyetään kehittämään lentoupseerin fyysistä toimintakykyä palvelukseenastumisesta kotiutumiseen?

1.3 Tutkielman määrittely ja rajaukset

Puolustusvoimien tehtävänä on suunnitella ja rakentaa suorituskykyjä, jotka mahdollistavat lakisääteisten tehtävien täyttämisen Suomen puolustamisessa, muiden viranomaisten tukemisessa ja sotilaallisiin kriisinhallinta tehtäviin osallistumisessa. Suorituskyky koostuu yleisen kenttäohjesäännön (2008, 29-32) mukaisesti joukosta, materiaalista ja käyttöperiaatteista, joita tukevat tukeutumisjärjestelmä, infrastruktuuri ja maanpuolustustahto. Joukon suorituskyky rakentuu lopulta yksilöiden toimintakyvyistä. Toimintakyky jaetaan sotilaspedagogiikassa Toiskallion ja Mäkisen (2009, 48) mukaisesti ihmisen olemuksen nelikenttään: fyysinen, psyykinen, eettinen ja sosiaalinen. Tässä tutkielmassa tutkittiin

lentoereserviupseerikurssin koulutusta ja sen eri oppiaineiden tukemista edellä mainitun nelikentän mukaisesti.

Tutkielmassa rajattiin lentoereserviupseerikurssilaisen toimintakyvyn kehittämisen tarkastelu ainoastaan kadettikurssin ilmasotalinjan ohjaajaopintosuunnan aloitukseen. Lentoereserviupseerikurssista kadettikurssille valittaa vuosittain hieman alle puolet aloitusvahvuudesta. Reserviin siirtyvien osaamisvaatimukset rajattiin tutkielmasta pois, koska lentoereserviupseerikurssille ei ole määritetty joukkotuotantovelvoitetta.

Lentoereserviupseerikurssin kesto on johtajakoulutettaville määrätty 362 vuorokautta.¹ Tästä syystä sitä pidetään tutkielman perustana. Tutkielmassa käytetään oppiaineiden määrittelyssä varusmiehille yhteisesti koulutettavien asioiden normissa ohjeistettua jaottelua (Pääesikunta 2009, 5):

- *taistelu- ja marssikoulutus*
- *ase- ja ampumakoulutus*
- *liikuntakoulutus*
- *yleinen sotilaskoulutus* sisältäen johtaja- ja kouluttajakoulutuksen
- *kansalaisyhteiskunta*
- *järjestelyt*
- *yksikön päällikön käskemä rästi- ja kertauskoulutus*, sekä
- *aselaji- ja koulutushaarakoulutus*.

Aikaisemmin Ilmavoimien reserviupseerikoulun ja lentoereserviupseerikurssin opetussuunnitelmissa johtaja- ja kouluttajakoulutus on ollut omana oppiaineenaan, mutta tässä tutkielmassa ne käsitellään yleisen sotilaskoulutuksen alla ja esitetään siirrettäväksi myös tulevissa opetussuunnitelmissa. Lentoereserviupseerikurssin oppiaineista taktiikka, lentoteoriat, lentokoulutus (VN1 - ja VS1 -lentokoulutusohjelmat) ja pelastautumiskoulutus ovat jaoteltu aselaji- ja koulutushaarakoulutukseen, kuten Pääesikunnan Varusmiehille yhtenäisesti koulutettavien asioiden normissa (2009, liitteet 4-6) ohjataan. Edellä mainituilla jaottelu muutoksilla lentoereserviupseerikurssin opetussuunnitelmat muuttuvat vastaamaan normin jaottelua. Tämä lisää koulutuksen tarkastelun läpinäkyvyyttä ja helpottaa

¹ Pääesikunnan normissa Varusmieskoulutuksen yleisjärjestelyt on kohdassa 2.1 Palvelusaikojen yleinen jaksottelu (MÄÄRÄYS) määrätty, että upseereiksi ja aliupseereiksi koulutettavien palvelusaika on 362 päivää.

lentoreserveerikurssin opetus suunnitelmien päivittämistä, kun Pääesikunta päivittää yhteisiä ohjeita ja määräyksiä.

Lentoreserveerikurssilla lentoteoriat ja lentokoulutus on annettava täysimääräisinä ilmavoimien komentajan vaatimuksesta. Hänen perusteena on lentoturvallisuus, jonka toteutumista voidaan hallita ainoastaan täysimääräisesti suoritettujen opintojen ja ohjelmien myötä. Tämä tarkoittaa sitä, että vajaaksi jäänyt lentoreserveerikurssin VN1 - tai VS1 - lentokoulutusohjelma tulee lentää sotatieteiden kandidaatin lentopalveluksen alussa. Ennen ei voida aloittaa kadettien VN2 - ja VS2 -lentokoulutusohjelmien lentämistä. Näillä perusteilla lentoteoriat ja lentokoulutus kuuluvat kokonaisuudessaan kurssin koulutuksen ydinaineeseen.

Tutkielmassa käytetään kahta termiä lentämiseen liittyvästä toiminnasta, lentokoulutus ja lentopalvelus. Lentokoulutuksella käsitetään vain ne toiminnan osat, jotka suoranaisesti liittyvät VN1 - ja VS1 -lentokoulutusohjelmien mukaiseen toimintaan (LIITE 5). Lentopalvelus on lentokoulutuksen yläkäsite, joka sisältää lentokoulutuksen lisäksi muut lentokoulutusympäristön toimet. Näitä toimia ovat esimerkiksi aamubrief, lentopäivystäjän toiminta, lentokoneiden maasiirrot ja tankkaukset sekä muut lentopalveluksen johtajan käskemät tehtävät.

Pelastautumiskoulutuksen osalta on ilmavoimien esikunnassa tehty alustava päätös vuonna 2007. Siinä lentoreserveerikurssilla annettava pelastautumiskoulutus hyväksytään toteutettavaksi rauhan ajan lentotoiminnan tarpeiden mukaisesti. Vasta sotatieteiden kandidaatti- ja maisterivaiheessa siirrytään poikkeusolojen tai sodan ajan toimintaympäristön mukaiseen pelastautumiskoulutukseen.

Muiden oppiaineiden perusteet on lentoreserveerikurssia kouluttavan perusyksikön muodostettava itse. Koulutus tulee kuitenkin toteuttaa Puolustusvoimien eri puolustushaaroille antamien vapauksien rajoissa. Tutkielma luo yhden näkökulman siitä, miten lentoreserveerikurssin koulutus voitaisiin järjestää.

Tutkielmassa ei käytetty tavotehierarkian ja taksonomian uusittua jaottelumallia tuntee-osaa-hallitsee, vaan vanhaa mallia. Siinä osaamistasot on jaoteltu erikseen tiedolle, taidolle ja asenteille, kuten lentoreserviupseerikurssin tavoitteessa ”*tiedoiltaan, taidoiltaan ja asenteeltaan*”.

Taso	Matala	Korkea
Tieto	Tuntee	Tietää
Taito	Osaa	Hallitsee
Asenne	Ymmärtää	Sisäistää

Kun luvussa kaksi käsitellään opetussuunnitelmatyötä ja sen kehittämistä syklisenä prosessina, niin tutkielmassa keskitytään ainoastaan vaiheeseen neljä ja koulutuksen ydinaineen määrittelyyn. Tutkielman ulkopuolelle rajataan muut prosessin vaiheet. Tutkielmassa prosessia ei kokonaisuudessaan ehditä toteuttamaan, koska koko syklisen prosessin käymiseen vaaditaan useiden kuukausien päätoiminen osallistuminen. Tätä aikajännettä ei esiupseerikurssin aikainen tutkielma mahdollista.

1.4 Lentoreserviupseerikurssia koskevat aikaisemmat tutkielmat

Viimeisen kymmenen vuoden aikana on tehty lentoreserviupseerikurssin koulutusta ja sen toimintaympäristöä tutkivia tutkielmia keskimäärin yksi vuodessa. Pääsääntöisesti tutkielmat käsittelevät suppeaa osaa kurssin koulutuksesta tai koulutusympäristöstä, kuten esimerkiksi motivaatiota ja asenteita. Viimeisin varusmieslentäjien koulutuksen kokonaisuutta käsittelevä tutkielma on Lentoreserviupseerikurssin kehittäminen (Manninen) vuodelta 1994.

1.4.1 Perustutkintotaso

Kadettien, sotatieteiden kandidaatin ja -maisterin tutkielmia tai Pro Gradu-tutkielmia on tehty lähes vuosittain. Niistä tätä tutkielmaa tukevina mainitaan Jaakko Soinnun (2009) pro gradu -tutkielma ja Niko Rautasen (2009) kandidaatin tutkielma.

Soinnun (2009) aiheenaan oli ”Arvoympäristö ja arvokasvatus lentoreserviupseerikurssilla: laadullinen tutkimus LENTORUK:n arvoista ja arvokasvatuksen toteuttamismahdollisuuksista”. Sointu tutki asiaa kyselytutkimuksena, jossa vastaajat olivat kolmesta ryhmästä: kurssin oppilaat, kouluttajat ja lennonopettajat. Hän tuo selkeästi esille arvomaailman vaikutuksen lentoreserviupseerikurssin koulutuksessa kyselyyn vastanneiden

näkökulmasta. Se tukee Toiskallion ja Mäkisen (2009) määrittelemää toimintakykyä. Se tuo esille erityisesti toimintakyvyn rakentumisen eettisessä ja sosiaalisessa kentässä. Näitä kahta toimintakyvyn osa-aluetta ei ole helppo sisällyttää koulutussuunnittelun toiminnalliselle tasolle. Eettisen ja sosiaalisen toimintakyvyn kehittäminen on enemmän kouluttajien asenteiden ja tapojen ohjaamista. Toki yleisen sotilaskoulutuksen ja kansalaiskasvatuksen oppiaineissa painotetaan sosiaalisen ja eettisen toimintakyvyn opettamista ja ohjaamista. Näistä erityisesti kirkollinen työ ohjaa hengellisten arvojen lisäksi koulutettavaa omien eettisten arvojen tutkimiseen ja kehittämiseen.

Soinnun tutkielman mukaan kaikilla haastatteluryhmillä on hyvin yhtenevät arvot. Säilyttämisen alla olevia arvoja ovat yhteenkuuluvuus, huumori, nöyryys ja isänmaallisuus sekä lentoturvallisuus. Yksilön arvojen korostamisessa näkyvät tehokkuus, laatu, ammattitaito ja tavoitteellisuus. Muiden huomioiminen tukee täysin myös Toiskallion toimintakyvyn sosiaalisuutta rehellisyyden, vastuuntunnon, avoimuuden, luottamuksen ja yksilön/toisen kunnioittamisen sekä vuorovaikutustaitojen korostamisena. Yhdenkään haastatteluryhmän osalta ei Sointu löytänyt yksilökeskeisiä arvoja tai haastateltavat eivät tuoneet niitä julki. Soinnun tutkielma osoittaa, että haastateltavien näkemykset Ilmasotakoulun koulutusympäristön arvoista ovat eettisesti hyväksyttäviä ja tukevat Ilmasotakoulun työjärjestyksen (2012) mukaisia arvoja: isänmaallisuus, uskottavuus, yhteistyö, palvelualttius sekä elinikäinen oppiminen. Avoimeksi kysymykseksi Soinnun tutkielmasta jää, että vastaavatko tutkielmassa esille tulleet arvot todellisia ja toteutuvia arvoja. Vai ovatko ne enemmänkin tavoiteltuja, joihin kaikki pyrkivät toimintansa tukemaan.

Niko Rautasen kandidaatin tutkielma (2009) ”Rekrytoinnin haasteet lentoreserviupseerikurssilta kadettikouluun” tutki lentoreserviupseerikurssilta 80 ja 82 rekrytoitumista kadettikurssin ohjaajaopintosuunnille. Rautanen selvitti asiaa haastattelemalla kurssien oppilaita ja vertasi tuloksia yleisiin tieteen näkemyksiin motivaatiosta ja sitoutumisesta. Ilmavoimien hävittäjäkoulutuksen houkuttelevuutta haittaavana pidettiin sitoutumisen pitkää aikaa yhdessä toteutumisen epävarmuuden kanssa. Haastateltavat kokivat erittäin tärkeänä koulutuksen johdonmukaisuuden ja tavoitteellisuuden. Tavoitteissa arvostettiin avoimuutta ja eri oppiaineiden esittämistä kokonaisuuden osana aina varusmieskoulutuksesta työelämään saakka. Lentoreserviupseerikurssin koulutuksen hajanaisuus Aliupseerikoulun, Ilmavoimien reserviupseerikoulun ja 4. lentueen välillä nähtiin kokonaisuuden hahmottamisen kannalta ongelmallisena. Rautasen tulokset tukevat näkemystä, jossa lentoreserviupseerikurssin koulutus on keskitetty Ilmavoimien

reserviupseerikoulun alaisuuteen peruskoulutuskaudesta aina kotiutumiseen saakka. 4. lentue antaisi edelleen lentokoulutuksen, mutta kurssin johtaminen ja hallinnointi tapahtuisivat Ilmavoimien reserviupseerikoulusta. Tämä helpottaisi oppilaiden kehittymisen ohjaamista ja seurantaa, joka taas parantaisi jatkovalintojen onnistumista kadettikurssille.

Rautanen kuvaa lyhyesti koko ilmavoimien lentokoulutusjärjestelmän. Valinnoista hän antaa tarkan kuvauksen, joka on myös tämän tutkielman pohjana. Valintojen perusteissa Rautanen nostaa esille Lentosotakoulun tavoitteet lentoreserviupseerikurssin valinnoissa.

”Lentoreserviupseerikurssin valinnan tavoitteena on valita kurssille noin 40 oppilasta, joilla on riittävät henkiset ja fyysiset edellytykset menestyä teoria-aineissa ja lentopalveluksessa. Lisäksi valintakokeiden aikana pyritään selvittämään hakijoiden motivaatio ja suhtautuminen sotilasilmailuun niin, että mahdollisimman suuri osa kurssilaisista olisi asenteiltaan rekrytoitavissa jatkokoulutukseen sotilaslentäjiksi. (Lentosotakoulu, suunnitelma R170/5.8/D/IV, 2005)”

Lentosotakoulun vastuulla olevat lentoreserviupseerikurssin valinnat luovat pohjan koko lentoupeerikoulutukselle. On huomioitavaa, että lentoreserviupseerikurssi on jatkumoa lentoreserviupseerikurssin valinnoista kohti kadettikurssin ja aikanaan Hornet-lentäjien valintoja. Epävirallisesti lentoreserviupseerikurssia pidetään esivalintojen kuudentena vaiheena, kuten Rautanenkin tutkielmassaan toteaa. Lentoreserviupseerikurssi on kurssilaisille varusmieskoulutuksen lisäksi myös tutustumisjakso lentoupeerin työelämään. Ilmavoimien tulee huomioida, että kurssin päätteeksi vain vapaaehtoiset halukkaat voidaan valita kurssille. Tämä rekrytointi näkökulma on otettava huomioon jokapäiväisessä koulutuksessa, mihin Rautasen haastateltavatkin viittaavat. Koulutus saa olla kovaa ja rasittavaa niin fyysisesti kuin psyykkisesti, mutta sen pitää olla suunnitelmallista ja tavoitehakuista eli lentoupeerin koulutuksen kokonaisuuteen tähtäävää. Juuri tähän asiaan pyrittiin tämän tutkielman loppuasetelmassa. Lisätään sidosta varusmiesaikaisesta koulutuksesta lentoupeerin koulukseen.

1.4.2 Esiupseerikurssitaso

Ilmavoimien koulutuksessa tapahtui suuria muutoksia 1990-luvun alussa. Silloin siirryttiin yksilinjaiseen lentoupeerikoulutukseen, kun luovuttiin toimiupseerilentäjien koulutuksesta. Lentoreservialiupseerikurssista (LntRAUK) luovuttiin tämän seurauksena vuonna 1992 ja

varusmieslentäjien koulutus keskitettiin lentoreserviupseerikurssille.² Vuonna 1994 valmistuneessa esiupseerikurssin tutkielmassa ”Lentoreserviupseerikurssin kehittäminen” Jorma Manninen tutki lentoreserviupseerikurssin toimintaympäristön ja koulutuksen kehitysnäkymiä. Lentävän henkilökunnan koulutuksen muuttuminen pelkäsi lentoupeerikoulutusjärjestelmäksi, vaati myös varusmieskurssien sisällön tarkastelua Mannisen mukaan.

Manninen ei rajannut tutkielmassaan pois mitään koulutuksen tai ympäristön osa-aluetta. Hän käsittelee koulutusta myös reserviin siirtyvien osalta, joka on tässä tutkielmassa rajattu pois. Manninen oli jakanut kurssin koulutuksen käsittelyn koulutuskausittain. Se antoi selkeän kokonaiskuvan koulutuksesta ja sen sisällöstä. Tästä syystä myös tämä tutkielma noudattaa koulutuskausijaottelua luvussa kolme. Manninen esitti tutkielmansa liitteessä uudelleen painotetun opetussuunnitelman, mutta hän ei erityisen tarkasti perustele muutoksia tieteellisesti tai vertailemalla niitä esimerkiksi kadettikurssin aloitustasovaatimukseen. Manninen toteaa asiantuntijahaastatteluihin tukeutuen, että lentoteorioihin ja lentokoulutukseen tulee suunnata enemmän aikaresursseja muun koulutuksen kustannuksella.

Mannisen tutkielmassa käy hyvin ilmi, että hänen mielestä kurssin aloitusajankohtaa on siirrettävä myöhäisempään ajankohtaan lentopalveluksen onnistumisen perusteella. Hän ei kuitenkaan huomionnut ristiriitaa sen kanssa, että kadettikurssien alkeislentokoulutus alkoi ja alkaa nykyisinkin heti lentoreserviupseerikurssin lentokoulutuksen päättymisen jälkeen. Tästä syystä lentokoulutuksen siirtäminen ei ole nykyisellään tarkoituksen mukaista, koska alkeislentokoulutuksen koulutusajankohtien muuttaminen vaatii uudelleenjärjestelyjä aina hävittäjälentolaivueita myöden.

Vuonna 1999 lentoreserviupseerikurssin muuttuminen ohjaajan alkeis- ja jatkokurssiksi muutti perusasetelmia melkoisesti. Ohjaajan alkeiskurssi siirrettiin alkamaan samaan aikaan Puolustusvoimien heinäkuun saapumiserän kanssa. Tikkakosken lentoreserviupseerikurssit astuvat nykyisinkin palvelukseen heinäkuun saapumiserässä. Mannisen toive palvelukseenastumisen siirtämisestä myöhäisemmäksi ei siis toteutunut, vaan kävi päinvastoin. Lentävän varusmieskurssin palvelukseen astumisen siirtäminen aikaisemmaksi,

² Ilmasotakoulun historia 1918–1980 (Peltonen, 1993) kirjassa kuvataan ilmavoimien koulutuksen historiaa. Lentäjien koulutuksessa on ollut upseeri- ja aliupseerikurssit historian alusta alkaen. Vuonna 1994 tehty muutos yhden linjan koulutusjärjestelmäksi oli siis historiallinen.

elokuulta heinäkuulle, ei siis tue lentopalveluksen sääolosuhteiden suhteen optimaalista VN1-lentokoulutuksen aloittamista.

Tämä tutkielma noudattaa perusajatukseltaan Mannisen tutkielmaa. Tässä tutkielmassa tutkittiin myös koko lentoreserviupseerikurssin koulutuskenttää, mutta painopiste oli koulutuksen sisällössä, ei koulutusympäristössä.

2 TUTKIMUSASETELMA JA TUTKIELMAN TIETEELLISET TEORIAT

2.1 Tutkielman näkökulma

Tutkielma suoritettiin laadullisena tutkimuksena sisältöanalyysiin perustuen. Sisältöanalyysi suoritettiin vertaamalla olemassa olevia lentoreserviupseerikurssin koulutuskausien opetussuunnitelmia ja läpivientejä lentoreserviupseerikurssin vaatimukseen ja kurssia koskeviin kadettikurssin ilmasotalinjan ohjaajaopintosuunnan aloitustasovaatimukseen. Tukena sisältöanalyysissä käytettiin myös puolustusvoimien yleisiä määräyksiä ja ohjeita varusmieskoulutuksesta. Ilmavoimilla ei ole puolustushaarakohtaisia ohjeita tai määräyksiä varusmieskoulutukseen liittyen, vaan varusmieskoulutusta antavat joukko-osastot muodostavat koulutuksen sodanajan joukkotuotantovelvoitteiden perusteella. Koska lentoreserviupseerikurssille ei ole määrätty joukkotuotantovelvoitetta, niin kurssin ainoa tavoite on, kuten aikaisemminkin on mainittu, tuottaa kadettikurssin ilmasotalinjan ohjaajaopintosuunnalle tiedoiltaan, taidoiltaan ja asenteiltaan sopivat oppilaat, sekä ohjaajat myös maavoimiin ja rajavartiolaitokselle.³

Lentoreserviupseerikurssin koulutuskausista käytetään tutkielmassa seuraavia nimityksiä ja aikajaottelua:

- peruskoulutuskausi kestää kahdeksan (8) viikkoa
- aliupseerikurssikausi kestää seitsemän (7) viikkoa
- reserviupseerikurssikausi kestää neljätoista (14) viikkoa ja
- kokelaskausi, joka kestää kaksikymmentäkolme (23) viikkoa.

Ajallinen jaottelu noudattaa Pääesikunnan normin Varusmieskoulutuksen yleisjärjestelyjen liitteen yksi ohjeellisia arvoja. Pääesikunnan varusmieskoulutusta ohjeistavista normeista poiketen joukkokoulutus- ja johtajakaudesta käytetään yhteistä nimitystä kokelaskausi. Se kuvaa lentoreserviupseerikurssilaisten koulutuskauden toimintaa paremmin. Kurssilaisilla ei ole suoranaisia alaisia missään vaiheessa kokelaskaudella, vaan heidän päätehtävänä on toimia lentopalveluksessa oppilaina. Johtajatehtävät rajoittuvat oppilasesimiestehtäviin ja yksittäisiin erikseen käskettäviin johtamistehtäviin.

³ Ilmasotakoulun toimintakäsäky 2012 (CH17136/19.12.2011), Liite 1.2 tulostavoitteet tulostyksiköille.

2.2 Tutkielmaan liittyvien käsitteiden määrittely

2.2.1 Lentoupseerin toimintakyky

Tutkielmassa tutkittiin lentoreserviupseerikurssin koulutusta lentoupseerin toimintakyvyn kehittämisen ensi askeleena. Toimintakyky ja sen osa-alueiden kehittäminen koulutuksessa jakaantuu tässä tutkielmassa Toiskallion (2009, 49) mukaiseen nelikenttään: fyysiseen, psyykkiseen, eettiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn. Siinä toimintakykyä kehitetään holistisena eli osiinsa jakautumattomana kokonaisuutena. Tämä tarkoittaa koulutuksen suunnittelua kokonaisuutena, jossa koulutustapahtumat ja opetuskokonaisuudet suunnitellaan huomioiden kaikkien toimintakyvyn osa-alueiden kehittäminen. Helposti voidaan ajatella, että lentoteoriat ja lentokoulutus ovat oma erillinen aihealue. Näin ei voi olla, vaan kaiken oppiaineiden tulee kasvattaa koulutettavaa kohti yhteistä päämäärää.

Lentoreserviupseerikurssi on ilmavoimien erikoisjoukko. **Fyysisiltä toimintakyvyn** vaatimuksiltaan kurssi ei ole täysin vertailukelpoinen maavoimien laskuvarjojääkäreihin tai merivoimien taisteluskeltajiin, mutta heidänkin tulee täyttää Pääesikunnan julkaiseman Puolustusvoimien Liikuntastrategia 2007-2016 mukainen yli 55 ml/kgmin vaatimustaso. Psyykkisiltä vaatimuksiltaan kurssi ylittää tai on vähintään samalla tasolla kuin kaksi muuta erikoisjoukkoa. Lentoreserviupseerikurssille valittavilta vaaditaan kaikilta reserviupseereiden johtajakoulutuksen minimitasoa, mitattaessa sitä Puolustusvoimien soveltuvuuskokeella 2B. Tämä vaatimusten vertailu osoittaa, että lentoreserviupseerikurssilla on koulutettava ja myös testattava kaikkien neljän toimintakyvyn osa-alueita muuallakin kuin kuivassa ja lämpimässä kasarmimajoituksessa lähellä ruokalan ja Sotilaskodin antimia. Ilman erikoisjoukkojen fyysistä kuntoa ja kestävyyttä sekä psyykkistä vahvuutta, ei kyetä käyttämään pelkkää teoreettista osaamista. Lentoreserviupseerikurssilla ei pidä vielä mitata fyysisen kestävyuden rajoja hävittäjän vaatimustasolla, mutta psyykkisen toimintakyvyn rajoja tulee koetella jo hyvissä ajoin ennen kevään ensimmäistä yksinlentoa. **Psyykkisen toimintakyvyn** rakentuminen lentoupseerin koulutuksessa perustuu alkuvaiheessa sotilaan perustaitojen oppimisen jälkeen johtajan sekä kouluttajan perusasioiden oppimiseen sotilaskoulutus toimintaympäristössä. Tässä koulutuksessa on noudatettava syväjohtamisen mukaisia tavoitteita ja vaatimuksia, jotka on ohjeistettu Pääesikunnan varusmiesten ja henkilökunnan johtaja- ja kouluttajakoulutuksen perusteissa (2009, liite 1). Lentoupseerin erityisiä psyykkistä toimintakykyä kuvaavia termejä ovat hyvä analysointikyky, toimintaympäristön kolme dimensionaalinen (3D) hahmottamiskyky, virheiden analysointikyky, paineensieto ja nopea

virheistä oppiminen. Kaikkia muita edellä mainittuja kykyjä tulee kehittää ja testata kaikissa koulutuksissa, mutta 3D -hahmottamiskyvyn harjoittelu tulee keskittää liikuntakoulutukseen ja lentokoulutukseen.

Ilmavoimien lentotoimintakulttuurissa on muihin Puolustusvoimien työympäristöihin nähden poikkeava toimintamalli onnettumuuksien ennaltaehkäisyssä. Ilmavoimien lentotoiminnassa kirjataan lähtökohtaisesti kaikki ohjeistetusta toiminnasta poikkeavat tapahtumat. Tavoitteena ei ole löytää syyllisiä, vaan seurata lentotoiminnan turvallisuutta ja löytää ennakoita trendeiksi muodostuvia häiriöitä. Tämä perusteella pyritään ennaltaehkäisemään niiden seurauksia, vakavia onnettumuksia. Tämä on otettava huomioon lentoreserviupseerikurssin koulutuksessa ja toimintaympäristössä. Lentoupseerin **eettiseen toimintakykyyn** kuuluu rehellisyys ja vastuuntunto. Avoin ja rehellinen toiminta palkitaan toimintaympäristön parantuneella turvallisuudella, joka koskee kaikkia toimintaan osallistuvia. On kuitenkin huomioitavaa, että yksittäisen henkilön jatkuva lentoturvallisuutta vaarantava toiminta ei ole hyväksyttävää. Ristiriitaista toiminnassa on se tosiasia, että häiriöitä avoimesti ja rehellisesti kirjaava lento-oppilas tai lentoupseeri kartuttaa samalla omaa virhetiliään. Jos esimerkiksi hänen lentokoulutuksen tavoitteista ollaan jääty jälkeen, niin häiriöilmoituksia on käytetty lentokoulutuksen keskeyttämisen tukena lentopalvelusesimiesten toimesta. Tällöin lento-oppilaan oma rehellisyys on toiminut yhdellä tavalla häntä itseään vastaan. Toki lopullinen lentoturvallisuuden tavoite on toteutunut tässäkin esimerkissä eli se, että kukaan ei loukkaantunut vakavasti. Tämä on osaksi ristiriidassa rehellisyyden kanssa, eikä siten ole yksiselitteinen edes ilmavoimien lentotoimintakulttuurissa. Tätä eettisen toimintakyvyn osaluetta voidaan kouluttaa lentopalveluksessa palkitsemalla rehellisyyttä, mutta tärkeintä oppilaille on lennonopettajien oma toimintamalli eli ilmavoimien toimintakulttuurin oikea ja eettisesti hyväksyttävä esimerkki.

Eettisen toimintakyvyn puute johtaa epärehelliseen ja epäluotettavaan toimintaan tai aiheuttaa jopa väkivaltaista toimintaa. Se ei ole hyväksyttävää käytöstä edes sotilailta. Eettinen toimintakykyisyys ei kuitenkaan tarkoita, että oikeutettuja sotilaskäskyjä jätettäisiin täyttämättä. Sotilas ei ole kriisitilanteessa helppossa asemassa ja siksi on erittäin tärkeää ottaa huomioon myös eettisen toimintakyvyn kehittäminen. Toiskallio (2009, 49) määrittelee eettisyyden toimintakykyä koossa pitävänä ja sitä käytännössä ilmentävänä tekijä. Eettistä toimintakykyä on huomattavasti haasteellisempi kouluttaa tai opettaa ja siksi eettisen toimintakyvyn lähtökohtaiset vaatimukset on oltava lentoreserviupseerikurssin valinnoissa korkealla tasolla.

Sosiaalinen toimintakyky on se osa-alue, joka ottaa huomioon ihmisen toiminnan osana häntä ympäröivää kulttuuria, perinteitä ja toimintatapoja. Hävittäjälentäjä ei ole yksin operaatioissa, vaikka ohjaakin lähtökohtaisesti yksin hävittäjää. Lentoreserviupseerikurssin koulutuksessa on otettava huomioon ilmavoimien yleisen toimintaympäristön, organisaatio kulttuurin, vaikutus eettisen ja sosiaalisen toimintakyvyn kehittymiseen opetussuunnitelmien ulkopuolella.

Opetussuunnitelmissa ja arviointiohjeissa on huomattavasti helpompi huomioida fyysisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittäminen, kuin eettinen tai sosiaalinen toimintakyky. Edellä mainittu haaste oli myös tässä tutkielmassa, kun kuvattiin lentoreserviupseerikurssin koulutuksen ydinainesta.

2.2.2 Ilmavoimien ICCS-koulutus

Sotilaan perustaidot ovat lentoupseerin toimintakyvyn elinehto toimittaessa poikkeusoloissa erilaisia maauhkia vastaan. Ilmavoimat on kansainvälisessä harjoitustoiminnassa havaitsemiensa puutteiden johdosta aloittamassa henkilökunnalle sotilaan perustaitojen opettamista ICCS-koulutuksena.⁴ Näitä taitoja tarvitaan poikkeusoloissa jatkuvasti tukikohdassa tai jos lentotehtävällä joudutaan pelastautumaan hyppäämällä vihollisen alueelle. Poikkeusoloiksi voidaan katsoa sodan lisäksi myös kansainväliset kriisinhallinta tehtävät ja kansalliset sotilaalliset valmiustilat. Tutkielmassa tutkitaan ICCS-koulutuksen toteutumista lentoreserviupseerikurssin koulutuksessa nykyisin, sekä sitä onko mahdollista antaa ICCS-koulutus ilmavoimien esikunnan suunnitelman mukaisesti kokonaan. Näin sitä ei tarvitsisi antaa uudestaan kadettikurssilla tai lentoupseerin uralla, vaan voitaisiin keskittyä taitojen syventämiseen.

Ilmavoimien esikunnan ICCS-kouluttajakoulutus aloitetaan ilmavoimien esikunnan käskyn (2011) mukaisesti vuonna 2012. *ICCS-koulutus toteutetaan vuoden 2013 jälkeen kahden vuoden sykleillä siten, että parittomina vuosina koulutukseen varataan:*

- *Asekäsittely ja ammunta* *1h (O) PIST + 1h (O) RK + 3h (H)*
- *Kiinniotto ja hätävarjelu* *1h (O) + 4 h (H)*

⁴ **ICCS = Individual Common Core Skills.** ICCS-koulutuksen ohjeistus käynnistettiin Ilmavoimien esikunnassa vuonna 2009. Vuonna 2011 ILMAVE julkaisi asiasta normin ”Yksittäisen sotilaan taitojen koulutuksen toteuttaminen ilmavoimissa.” HG1304/9.3.2011.

- *Ammunta (sisältää palvelusammunnat)* 3h (H) RK + 4h (H) PIST + 1h (O)

Parillisina vuosina koulutukseen varataan:

- *Iskunjälkeinen tiedustelu* 1h (O) + 3h (H)
- *Suojelukoulutus* 2h (O) + 3h (H)
- *Alkusammutuskoulutus* 1h (O) + 3h (H)
- *Ensiapukoulutus* 1h (O) + 4h (H)

Lisäksi jokaisena vuonna toteutetaan 1 oppitunti tietoturvallisuuskoulutusta.

2.2.3 Opetussuunnitelma, ydinaines ja ydinainesanalyysi

Ilmasotakoulussa on tehty opetussuunnitelmatyötä ohjaava teos Opetussuunnitelmaohje (2007). Ohjeen viisi vaiheinen opetussuunnitelman syklinen suunnitteluprosessi antoi tukea myös tähän tutkielmaan. Ohjeen vaiheet esitetään tässä lyhennettynä (2007, 70).

1. *Koulutuksen **perustehtävän määrittäminen** ja analysointi.*
2. *Koulutuksella saavutettavien **kompetenssien ja tavoitteiden määrittely.***
3. *Soveltuvan **opetussuunnitelmamallin**, opetussuunnitelman muodon **valinta.***
4. ***Koulutuksen** ydinsisältöjen ja soveltuvien työtapojen valinta sekä **mitoittaminen (ydinainesanalyysi).***
5. *Koulutuksen **tuloksien arviointi** sekä yksilö että organisaatiotasolla.*

Tämä malli voisi olla käyttökelpoinen myös varusmieskoulutuksen suunnitteluun, mutta sitä ei ole vielä käytetty lentoreserviupseerikurssin koulutuksen kehittämiseen. Vaikka varusmieskoulutuksessa on määritetty osittain hyvinkin tarkasti koulutuksen kokonaiskesto ja osin myös yhteisesti opetettavia asioita eri koulutuskausittain, niin puolustusvoimien normit antavat eri puolustushaaroille ja aselajeille vapauksia toteuttaa osan koulutuksesta omien vaatimusten mukaisesti. Opetussuunnitelma ohjeen mukainen prosessimainen suunnittelu olisi suotavaa lentoreserviupseerikurssilla varsinkin aselaji- ja koulutushaarakoulutukselle varattavan koulutusajan osalta, mutta myös muullekin koulutukselle.

Tämän tutkielman tarkoitus on olla kokonaisuutta käsittelevä pohjatyö lentoreserviupseerikurssin opetussuunnitelman kehittämiseen. Suunnittelijoiden tulee ensisijaisesti tehdä opetussuunnitelmat kouluttajien avuksi, mutta myös tukemaan varusmiesten oppimista ja koulutuksensa tavoitteiden ymmärtämistä. Kaikkien kolmen portaan: suunnittelijan, kouluttajan ja koulutettavan on ymmärrettävä Asko Karjalaisen (2007,

27) näkökulma opetussuunnitelmien kolmiulotteisuudesta: kirjoitettu-, opetettu- ja opittu opetussuunnitelma. Opetussuunnitelma itsessään on vain kirjoitettu opetussuunnitelma, joka poikkeaa opetettavasta opetussuunnitelmasta. Tähän johtaa monet syyt, mutta tärkeimpänä inhimilliset tekijät. Suunnitelman laatija tuskin koskaan toteuttaa kaikkea opetusta, jolloin itse opettaja näkee asiat aina hieman eri tavalla kuin suunnitelman kirjoittaja. Kolmantena ulottuvuutena Karjalainen tuo esiin opitun opetussuunnitelman, jonka oppilaat lopulta yksilöinä oppivat. Ei pidä siis tuijottaa pelkkää kirjoitettua opetussuunnitelmaa kuin ainoana oikeana totuutena opetuksesta. Pitää ymmärtää kirjoitetun opetussuunnitelman ohjaava rooli, jonka toteuttaminen tulee olla sekä opettajien, että oppilaiden tavoite. Lopullinen tavoite lentoreserviupseerikurssilla on, että opittu opetussuunnitelma olisi mahdollisimman lähellä tavoitetta. Miten sitä voisi edesauttaa? Opetussuunnitelman tavoitteita määritettäessä on pyrittävä löytämään mahdollisimman yksiselitteiset ja mitattavat tavoitteet, jotta niiden saavuttamista voidaan jälkikäteen arvioida ja sitä kautta kehittää koulutusta Ilmasotakoulun ohjeen mukaisena syklisenä prosessina. Yksiselitteiset tavoitteet lisäävät myös niiden ymmärtämistä mahdollisimman samansuuntaisesti. Se vähentää opetuksen vaihtelua esimerkiksi kouluttajien vaihtuessa siirtojen tai eläköitymisten yhteydessä. Tätä yksiselitteisyyttä ei tue nykyinen tila, jossa lentoreserviupseerikurssin aikaisemmin tutkielmassa käsitelty tavoite on hyvin ylimalkainen.

Tutkielmassa etsitään koulutuksen sisällöstä ydinainesta ydinainesanalyysin avulla. Analysointi tulisi suorittaa laajassa yhteistyössä henkilökunnan ja koulutettavien kanssa. Näin toimittaessa kaikki sitoutuvat suunnitelman toteuttamiseen paremmin. Kuten aikaisemmin todetaan, tähän ei esiupseerikurssin tutkielmassa ole ajallisia mahdollisuuksia. Tämän tutkielman toivotaan aloittavan lentoreserviupseerikurssin koulutuksen perusteellisen ja säännönmukaisen kehittämisen Tikkakoskella. Se jää nähtäväksi.

Määritettäessä koulutuksen ydinainesta on Karjalaisen mukaan (2007, 78) ensin tiedettävä loppuasetelma tai vähintään siltä odotettavat vaatimukset. Lentoreserviupseerikurssin tavoite ei anna konkreettisia vaatimuksia tilanteeseen. Helmikuussa 2012 tehtiin suppea kysely sotatieteiden kandidaatin aloitustasovaatimuksista PVAH-viestillä Tikkakoskella Koulutuskeskuksen oppiaineiden pääopettajille: sotilaspedagogiikka, johtaminen, sotataito ja sotatekniikka. Ainoastaan sotilaspedagogiikan ja johtamisen pääopettajat pystyivät nimeämään johtaja- ja kouluttajakoulutuksen sotatieteiden kandidaatin opintojen lähtötasovaatimukseksi. Vastauksessa käytettiin termiä ”pitää olla palvelustodistus hallussa”. Palvelustodistukseen tai johtaja- ja kouluttajakoulutuksen opetussuunnitelmaan (liite 1) ei ole

tarkasti määritetty mikä on hyväksyttävä minimimäärä. Näin ollen johtaja- ja kouluttajakoulutuksen osalta ei ole tarkempaa lähtötasovaatimusta sotatieteiden kandidaatin opintoihin. Sotataidon ja sotatekniikan pääopettajat ilmoittivat suoraan, että heidän oppiaineillaan ei ole lähtötasovaatimuksia. Kyselyn perusteella ei siis saatu tukea lentoreserviupseerikurssin osaamisvaatimuksille ja sitä kautta koulutuksen ydinaineen määrittelyyn.

Ilmasotakoulun opetussuunnitelma ohjeessa ydinainesanalyysiä käytetään viisi osa-alueisen prosessin neljännessä vaiheessa, jossa määritetään opetuksen sisältöä. Ydinainesanalyysia ja sen käyttöä käsittelee myös Karjalainen (2007, 79-82). Karjalainen toteaa ydinainesanalyysin olevan kehitetty erityisesti korkeakoulututkinnon suunnitteluun ja kehittämiseen. Tässä tutkielmassa todetaan ydinainesanalyysin toimivan hyvin myös varusmieskoulutuksessa vastaavaan työhyn. Karjalainen pitää haasteellisena annettavan opetuksen ydinaineiden määrittelyssä on tarkasteltavien mahdollisten eri ammattikuvien yleisimpiä tieto- ja taitovaatimusten kirjavuutta ja hajanaisuutta. Tämä haaste oli myös tässä tutkimuksessa, kuten on aiemmin jo tavoitteiden määrittelystä tullut ilmi.

Ydinainesanalyysissä Karjalainen toteaa tutkittavan opetettavan aineen sisäistä rakennetta, jossa ei listata vain oleelliseksi katsottavaa ainesta. Hänen mielestään on noudatettava menettelytapaa, jossa muukin kuin ydin tulee näkyviin. Karjalainen ohjaa käytettäväksi 2-4 luokkaista järjestelmää, joista toimivaksi analyysivälineeksi on havaittu tiedon kolmiluokitus. Siinä tiedot jaetaan luokkiin ydinaines, täydentävä tietous ja erityistietämys. Ydinainesta on koulutuksen se osa, jota ilman ei voida opetuksen jatkossa tulla toimeen. Ydinaines kattaa välttämättömän opetuksen tai koulutuksen. (Karjalainen 2007, 79-82) Samaa kolmiluokitusmallia ohjaa käytettäväksi myös Ilmasotakoulun opetussuunnitelmaohje (2007, 81). Ilmasotakoulun ohjeessa käytetään kuvaavia englannin kielisiä termejä. Ydinainesta (**must know**) on kaikki välttämättömästi osattava asia, jonka oppiminen tulee olla syvällistä, ymmärtävää ja oppimistuloksien pysyviä. Täydentävää tietämystä (**should know**) katsotaan olevan ydinainesta yksityiskohtaisempia tietoja tai laajennuksia, jotka toisinaan voivat olla tarpeellisia. Erityistietämys (**nice to know**) ei ole välttämätöntä ydinaineiden kannalta.

Tässä tutkielmassa käytettiin tiedon kolmiluokitusta, jossa luokittelua on sovellettu varusmieskoulutusympäristöön. Luokittelussa käytetään nimityksiä **ydinaines** ja **täydentävä tietämys**, sekä yksikön päällikön määrittämä **kertaus- tai rästikoulutus**. Ydinainesta on oltava lentoreserviupseerikoulutuksesta suuri osa. Täydentävälle tietämykselle jää vain hyvin

pieni osa. Sillä voidaan syvennetään sotilaskoulutusta erityisesti lentoupseerin toimintakykyyn ja -ympäristöön. Viimeisen luokan kertaavan koulutuksen osuus on 10-15 prosenttia, joka on tarkoitettu kurssikohtaisesti kouluttajien käyttöön. Tämän kertaavan tietämyksen lähtökohtainen tarkoitus on tuoda joustavuutta koulutuksen arjen toteuttamiseen ja käytettäväksi tilanteen mukaisesti ydinaineksen kertaamiseen tai oppilaiden toivoman mielenkiintoisen asian täydentävän tietämyksen opettamiseen. Kertaavan koulutuksen määrä on johdettu Pääesikunnan normin Varusmieskoulutuksen yleisjärjestelyt (2010, 11) kohdasta kolme, koulutuksen suunnittelun periaatteet. Siinä ohjataan varattavaksi rästi- ja kertauskoulutukselle 10-15 prosenttia eri koulutuskausien tuntikehyksiin.

3 LENTORESERVIUPSEERIKURSSIN KOULUTUS

Lentoreserviupseerikurssin koulutusta ja opetusta tarkastellaan tässä luvussa koulutuskausittain. Koulutuskauden alussa olevassa taulukossa vertaillaan tuntikehyksiä eri oppiaineiden kesken. Vertailtavina ovat Lentoreserviupseerikurssi 86 (*AUK/ILMAVRUK*) koulutuskausien opetussuunnitelmat ja läpiviennit, Pääesikunnan normi Varusmiehille yhteisesti koulutettavat asiat vuodelta 2009 (*HF306*) ja lopuksi tutkielman esitys (*VRO*). Koulutuskauden päätteeksi on koostettu taksonomisella jaottelulla lentoreserviupseerikurssilaisen osaamistasovaatimukset, jotka eivät sisälly Pääesikunnan asettamiin normin Varusmiehille yhteisesti koulutettavien asioiden (2009) liitteiden yksi, neljä, viisi ja kuusi tavoitteisiin.

3.1 Peruskoulutuskausi

Lentoreserviupseerikurssin kahdeksan (8) viikkoa kestävä peruskoulutuskausi toteutetaan Pääesikunnan varusmiehille yhteisesti koulutettavien asioiden normin (2009, liite 1) mukaisesti, niin ajallisesti kuin tavoitteiltaan. Kurssilla ei ole ollut aselaji- tai koulutushaarakoulutusta peruskoulutuskaudella. Tulevaisuudessa on Koulutuspataljoonassa mietittävä lentoreserviupseerikurssin peruskoulutuskauden suorittamista täysin oman aikataulun mukaisesti, jos henkilöstöresurssit mahdollistavat sen tulevaisuudessa. Pääesikunta vahvisti Koulutuspataljoonalle, esitellessään Ilmasotakoulussa vuonna 2009 uusia koulutusnormeja, että koulutuskausien kestot eivät ole määräyksiä vaan ohjeita. Esimerkiksi lentoreserviupseerikurssilla peruskoulutuskauden lyhentäminen on mahdollista, jos esivalitut kurssilaiset saavuttavat koulutuskauden tavoitteet nopeammin. Vaihtoehtoisesti koulutuskaudet ajallinen kesto voidaan pitää ohjeellisessa kahdeksassa viikossa ja lisätä koulutusta sekä sen mukana myös kurssin omia osaamisvaatimuksia.

Tässä tutkielmassa huomioidaan nykyiset vuoden 2012 Koulutuspataljoonan henkilöstöresurssit ja esitetään, että peruskoulutuskaudella noudatetaan Pääesikunnan normin kahdeksan viikon kestoja eikä osaamisvaatimuksia juurikaan kasvateta vielä peruskoulutuskaudella. Näin kaikilla lentoreserviupseerikurssin aloittavilla on tasavertainen mahdollisuus oppia sotilaan perustaidot ilman kiireen tuntua. Aikaisemmin palvelleet lentoreserviupseerikurssille valitut, jotka ovat jo suorittaneet peruskoulutuskauden, voisivat näin ollen pitää aikaisemmin ansaitsemiaan kuntoisuuslomia (KL) ja henkilökohtaisia lomiamia

(HL) ilman koulutuksesta jälkeen jäämistä. Tämän uskotaan parantavan Rautasen tutkimuksenkin mukaisesti aikaisemmin palvelleiden psyykkistä toimintakykyä ja valmiutta, kun aliupseerikurssikaudesta alkaen aloitetaan lentoreserviupseerikurssin aselaji- ja koulutushaarakoulutus. Osalla heistä voi olla jopa 361 vuorokautta varusmiespalvelusta takana, eikä hetken hengähdystauko lomana ole pahitteeksi.

Puolustusvoimissa siirryttiin peruskoulutuskaudella tasoryhmiin vuonna 2009. Tasoryhmät jaetaan kolmiportaisesti palvelukseenastumishaastattelussa vastatun fyysisen aktiivisuuden perusteella. Lentoreserviupseerikurssi on noudattanut siitä lähtien aktiivisimman tasoryhmän kolme suunnitelmaa ja vaatimuksia. Tässä tutkielmassa ei nähdä tarvetta tämän perusasetelman muuttamiselle.

AIHERYHMÄ JA AINE	PERUSKOULUTUSKAUSI		
	AUK	HF306	VRO
	315	315	315
1. TAISTELU-JA MARSSIKOULUTUS	69,5	58	70
2. ASE- JA AMPUMAKOULUTUS	58	85	58
3. LIIKUNTA KOULUTUS	60	51	60
4. YLEINEN SOTILASKOULUTUS	96	41	64
4.X JOHTAJA- JA KOULUTTAJAKOULUTUS	0	0	0
5. KANSALAISKASVATUS	21,5	19	22
6. JÄRJESTELYT	15	24	10
7. YKSIKÖN PÄÄLLIKÖN KÄSKEMÄ RÄSTI- JA KERTAUSKOULUTUS	0	37	32
YHTEISESTI KOULUTETTAVAT ASIAT YHTEENSÄ (h)	320	315	315
8. ASELAJI- JA KOULUTUSHAARAKOULUTUS	0	0	0
8.1 TAKTIikka JA ILMASOTAOPPI	0	0	0
8.2 LENTOTEORiat	0	0	0
8.3 LENTOKOULUTUS	0	0	0
8.4 PELASTAUTUMISKOULUTUS	0	0	0
YHTEENSÄ (h)	320,0	315,0	315,0

Kuva 1. Lentoreserviupseerikurssin peruskoulutuskauden tuntikehyks

Peruskoulutuskauden tuntikehyksessä noudatetaan Pääesikunnan normin Varusmiehille yhteisesti koulutettavien asioiden (2009) liitteen 1 mukaisia laskentaperusteita:

- 8 viikkoa = yhteensä 300 h
- laskennallisesti 5 maastovuorokautta koulutuskaudella (5*4,5 = + 22,5 h)
- vähennetty henkilökohtaisista lomista (HL) johtuen kaksi (2) päivää (-15 h)
- kaksi kiinniolo viikonloppua, toisen viikonlopun osalta laskettu lauantai (+ 7,5 h)
- Yhteensä 315 tuntia

Kuvassa yksi on vertailtavina Aliupseerikoulun tasoryhmän kolme opetussuunnitelma (AUK), Pääesikunnan Varusmiehille yhteisesti kouluttavat asiat normin ohjeelliset arvot (HF306) ja tutkielman esitys (VRO).

Lentoreserviupseerikurssilla peruskoulutuskauden yhdeksi painotettavaksi tavoitteeksi voidaan katsoa kurssin oikeanlaisen muita kunnioittavan, mutta itsestä ylpeän asenteen kasvattamisen. Tämä eettistä ja sosiaalista toimintakykyä painottava tavoite on puettu joskus sanoiksi: ”Nöyränä, mutta ei nöyristellen.” Tähän tavoitteeseen lentoreserviupseerikurssilaisia on ohjattava tukemalla yritteliästä, esimerkillistä ja positiivista asennetta. Kurssilaisille tulee opettaa esimerkillisen toiminnan positiiviset vaikutukset kurssin sisällä, mutta erityisesti miten se näkyy kurssin ulkopuolelle. Kurssin ulkopuoliset muodostavat näkemänsä ja kokemansa perusteella kuvan lentoreserviupseerista puolustusvoimien yhtenä kolmesta erikoisjoukosta. Erikoisjoukkostatus on lähtökohtaisesti korkea, joten se vaatii kurssilaisilta heti peruskoulutuskaudesta alkaen esimerkillistä sekä muita kunnioittavaa korkean moraalinen toimintaa. Asennekasvatuksen kirjaaminen opetussuunnitelmiin ei saavuta yksin lopullista tavoitetta, vaan kouluttajien ja kurssin johtajan sekä muiden koulutusympäristössä toimivien lentoupseereiden, oma esimerkki luo koulutettaville lopullisen kuvan organisaatiokulttuurin toimintatavoista.

Peruskoulutuskaudella myös yksi keskeinen lentoreserviupseerikurssin tavoite on itsearvioinnin opettaminen osana jokapäiväistä toimintaa. Tähän koulutukseen luo perusteet syväjohtamisen malli. Pääesikunnan johtaja- ja kouluttajakoulutuksen normissa (2009, 6) ohjataan palautejärjestelmästä seuraavaan:

”Palautejärjestelmän tavoitteena on tukea johtajana ja kouluttajana kehittymistä. Palautteen käyttö koulutuksessa tukee oppimistavoitteen saavuttamista. Johtajana ja kouluttajana kehittymisen edellytys on omasta toimintaympäristöstä tuleva uskottava, aito ja kannustava palaute. Palautteen antamisen on tuettava koulutettavan itseluottamuksen kehittymistä. Palautejärjestelmä koostuu välittömästä palautteesta ja kausipalautekeskusteluista.”

Vaikka johtaja- ja kouluttajakoulutusta ei lentoreserviupseerikurssille nähdä muutoin tarpeelliseksi aloittaa vielä peruskoulutuskaudella, niin palautteen käsittelyn ja siitä kehittymisen opettaminen osana koulutusta tukisi myös lentokoulutuksen aikaista koulutusta. Lentokoulutuksessa palaute on lyhyttä, ytimekästä ja ajoittain hyvinkin suoraa. Sen

käsitlemistä oppilaana on harjoiteltava jo hyvissä ajoin. Asenne ”Saan rakentavaa palautetta ja osaan antaa rakentavaa palautetta.” kuvaisi parhaiten itsearviointin ensimmäistä tavoitetta peruskoulutuskaudella.

Lentoreserviupseerikurssin Pääesikunnan normista (2009) poikkeavat tavoitteet eri oppiaineittain:

Ase- ja ampumakoulutus toteutetaan Pääesikunnan normin Jalkaväen ampumaohjelmiston (2004) vaatimusten mukaisesti: rynnäkkökivääriammunnat RK 1–4, 7 ja 11, sekä taisteluammunnat TST 1A, 1B ja 2A. Tikkakoskella peruskoulutuskaudella ammutaan minimivaatimuksien lisäksi RK 7, nopeiden kerta- ja kahden nopean laukauksen ampuminen maatenammuntana, joka on tavoitteena vasta reserviupseerikurssikaudella. Tämä ampumaohjelmisto katsotaan tutkielman esityksessä lentoreserviupseerikurssin ydinaineeksi, koska se mahdollistaisi aliupseerikurssikaudesta alkaen keskittymisen lentoupseerin palvelusaseen pistoolin ampumataitojen opettamiseen. **Nykyiseen peruskoulutuskauden ase- ja ampumakoulutukseen ei tutkielmassa esitetä tehtävän muutoksia.** On kuitenkin huomioitava, että tutkielman esityksessä ei lentoreserviupseerikurssilla esitetä annettavaksi enää muilla koulutuskausilla kehittävää rynnäkkökiväärin ampumakoulutusta.

Peruskoulutuskauden jälkeen lentoreserviupseerikurssilaisen on hallittava ICCS-koulutuksesta: rynnäkkökivääriammunnan perusteet. RK 11 -ampumataitotestissä vaatimuksena on, että kurssilainen saavuttaa vähintään tyydyttävän tason. Jos tasoa ei saavuteta, niin oppilaalle tulee antaa kertaavaa koulutusta.

Taistelu- ja marssikoulutuksen tavoitteena on, että lentoreserviupseerikurssilainen osaa ylläpitää toimintakykyään toimittaessa ilmavoimien tukikohtaympäristössä. Painopiste on yksittäisen sotilaan perustaidoissa. Taistelukoulutuksen tarkentavana tavoitteena on, että lentoreserviupseerikurssilainen osaa ICCS-koulutuksesta: suorittaa iskun jälkeisen tiedustelun ja alkusammutuksen, sekä ensiavun perusteet. Marssikoulutukseen tutkielmassa nähdään lentoreserviupseerikurssille riittävän peruskoulutuskautta ohjaavan normin (2009) liitteen yksi tavoite, mutta siihen tulee lisätä vähimmäismatka.

”Sotilas osaa pitää yllä omaa fyysistä suorituskykyään pitkäkestoisella yli neljä tuntia kestäväällä jalka- tai hiihtomarssilla/vaelluksella taisteluvälinevarustuksessa sekä selviytyy taistelukuntoisena sen aiheuttamasta rasituksesta.”

Tutkielmassa nähdään, että lentoreserviupseerikurssilaisen on kyettävä etenemään taisteluvälinevarustuksessa 15 kilometrin matka marssittaessa hyväkulkuisella tiellä. Tällöin marssivauhti on alle neljä kilometriä tunnissa.

Fyysinen koulutuksen päämääränä on kehittää sotilaiden fyysistä toimintakykyä sekä liikuntataitoja taistelu-, marssi-, liikunta- ja muulla fyysisesti kuormittavalla koulutuksella. Lentoreserviupseerikurssin liikuntakoulutuksen päämääränä on peruskoulutuskaudesta alkaen, monipuolisen lajikirjon avulla, pysyvän liikuntakipinän herättäminen. Tavoitteena on, että jokainen kurssilainen tuntee ja ymmärtää kaikkien rasiustasojen; peruskestävyys, vauhtikestävyys ja maksimikestävyys, harjoittamisen merkityksen fyysisen kunnan kehittämisessä ja ylläpitämisessä. Lisäksi kurssilaisen tulee ymmärtää pallo- ja joukkuelajien merkityksen sosiaalisen toimintakyvyn kehittämisessä ja ylläpitämisessä, sekä ymmärtää liikunnan avulla silmä-käsi koordinaation kehittämisen merkityksen lentotaidon kehittämisessä.

Yleisen sotilaskoulutuksen osalta ei lentoreserviupseerikurssilla ole Pääesikunnan normista (2009) poikkeavia tavoitteita muilla kuin aikaisemmin palvelleilla johtaja- ja kouluttajakoulutetuilla. Heillä johtaja- ja kouluttajakoulutus on katsottava järkeväksi aloittaa jo peruskoulutuskaudella. Lentoreserviupseerikurssille on tullut valituksi aikaisemmin palvelleita varusmiehiä neljästä kahdeksaan henkilöä vuosina 2005–2012. He ovat toimineet kurssinsa oppilasesimiehinä ja varusmieskouluttajina peruskoulutuskaudella. Tämä toimintamalli oli käytössä jo Kauhavan aikana. Aikaisemmin palvelleiden, jotka ovat jo suorittaneet peruskoulutuskauden, määräämistä uudelleen sotilaan perusteiden oppimiseen ei ole katsottu järkeväksi. Tutkielmassa ei ole tullut esiin asioita, jotka eivät puoltaisi aikaisemmin käytännössä toiminutta mallia. Aikaisemmin palvelleet ovat suorittaneet lentoreserviupseerikurssin johtaja- ja kouluttajakoulutuksen arvosteltavina suorituksina kurssin johtamista ja kouluttamista sotilaan perustaidoissa. Tämä toimintamalli tukee tasapuolista kohtelua aikaisemmin palvelleiden ja muiden kurssilaisten välillä. Johtaja- ja kouluttajakoulutuksen arvostelut tulevat silloin kaikilta lentoreserviupseerikurssin aikaisista suorituksista, eikä muualla aikaisemmin tehdyistä suorituksista. Näillä perusteilla aikaisemmin palvelevien osalta on tulevaisuudessakin järkevää teettää johtaja- ja kouluttajakoulutuksen harjoitteita.

Peruskoulutuskaudella ei ole lentoreserviupseerikurssilla oppilasesimiestehtäviä. Oppilasesimiestehtävät ovat alkaneet vasta aliupseerikurssikaudella. Tulevaisuudessa, jos

lentoereserviupseerikurssi palvelee esimerkiksi Ilmavoimien reserviupseerikoulun alaisuudessa jo peruskoulutuskaudesta alkaen, voidaan oppilasesimiestehtävät ottaa käyttöön. Tällöin tehtävät on järkevä jakaa lähtökohtaisesti aikaisemmin palvelleille reservi- ja aliupseereille, joilla on jo koulutusta johtamisesta ja kouluttamisesta. Johtamiskäyttäytymisen profiilia ei katsota tutkielmassa perustelluksi teettää ennen aliupseerikurssikauden koulutusta, koska peruskoulutuskaudella ei alokkaille ole johtamiskoulutusta eikä sen mukaisia tavoitteita. Sen sijaan tulisi harkita Pääesikunnan johtaja- ja kouluttajakoulutuksen normin (2009) liitteen 3 mukaista vuorovaikutuskäyttäytymisprofiilia, joka tukisi myöhemmässä vaiheessa teetetävien profiilien vertaamista itsensä kehittämisessä. Normissa (2009, 7) on ohjattu syväjohtamisen profiilin teettämisessä käyttämään vuorovaikutuskäyttäytymisen kysymyssarjaa, jos koulutettavilla ei ole suoranaisia alaisia. Profiilien tarkoituksena ei ole antaa suoria vastauksia siitä mikä on arvioitavan toiminnassa oikein tai väärin, vaan avaamaan hänen ajatuksiaan itsensä kehittämisessä omassa toimintaympäristössä. Itsensä kehittäminen osuu myös lentoupseerin toimintakyvyn kehittämisen ytimeen ja sitä voitaisiin pitää jokaisen nelikentän osa-alueen perustana. Vai näkeekö joku, että tulevan lentoupseerin usko ja tahto kehittää fyysistä, psyykkistä, eettistä ja sosiaalista toimintakykyään, ei olisi toivottavaa?

Kansalaiskasvatuksen osalta ei lentoereserviupseerikurssilla ole Pääesikunnan normista (2009) poikkeavia tavoitteita. Koulutuspataljoonan komentajan, lentoereserviupseerikurssin johtajan ja kurssin kouluttajien on huomioita puhutteluissa ja koulutuksessa asennekasvatus aikaisemmin mainitulla tavalla. Lentoereserviupseerikurssilaisen on toimittava esimerkillisesti ja nöyränä kuitenkin nöyristelemättä.

Aselaji- ja koulutushaarakoulutusta ei Pääesikunnan normin (2009) mukaisesti ole peruskoulutuskaudella. Suoranaisesti sitä ei ole määräyksenä kielletty, mutta normissa pidetään toivottavana valtakunnallista vertailtavuutta ja johdonmukaisuutta peruskoulutuskauden koulutuksessa. Tutkielma ei esitä kuvan yksi tuntikehyksessä pelastautumiskoulutusta annettavaksi vielä peruskoulutuskaudella, vaikka sitä on suunniteltu. Jos henkilöstöresurssit mahdollistavat tulevaisuudessa peruskoulutuskauden aloittamisen Ilmavoimien reserviupseerikoulun alaisuudessa, niin laskuvarjohyppykoulutuksen siirtäminen peruskoulutuskaudelle tai viimeistään aliupseerikurssikaudelle palvelisi kevään lentoturvallisuutta entistä paremmin. Tutkielman tuntikehyksesitys huomioi koulutuksen suunnittelussa tässä kohtaa sen tosiasian, että Utin jääkäriyrykmentti ei kykene antamaan laskuvarjohyppykoulutusta loppukesällä tai syksyllä oman hyppykoulutuksensa johdosta.

Lentoreserviupseerikurssin peruskoulutuskauteen ei ole tarvetta tehdä isoja muutoksia. ICCS-koulutuksen huomioiminen jo olemassa olevan koulutuksen osana ei vaadi tuntikehykseen tai opetukseen juurikaan muutoksia. Yleisestä sotilaskoulutuksesta siirretyt tunnit yksikön päällikön käskemään rästi- ja kertauskoulutukseen on tarpeellisia erityisesti silloin, jos kurssi siirtyy Ilmavoimien reserviupseerikoulun alaisuuteen jo peruskoulutuskaudelta. Yksikön päällikölle tuntien varaaminen antaa mahdollisuuden kurssikohtaisesti painottaa olosuhteiden mahdollistaessa täydentävään tietämykseen. Jos koulutus onnistutaan toteuttamaan viikko-ohjelmien tasolla asti täysimääräisenä ja oppiaineiden tavoitteet saavuttaen, niin yksikön päällikön olisi toivottavaa keskittää peruskoulutuskauden kertauskoulutus fyysiseen koulutukseen, jossa pääpainona marssikoulutus ja muu toimintakykyä kehittävä liikuntakoulutus. Lentoreserviupseerikurssi vaatii kaksi omaa vakituiseen henkilökuntaan kuuluvaa kouluttajaa, jotta kurssin peruskoulutuskausi voitaisiin suorittaa Ilmavoimien reserviupseerikoulun alaisuudessa. Tämä loisi nykyisestä toimintamallista poikkeavan mahdollisuuden pohtia jopa peruskoulutuskauden lyhentämistä, jonka puolustusvoimien normit mahdollistaisivat. Nykyisellään ei ole resursseja toteuttaa peruskoulutuskautta ilman Aliupseerikoulun kouluttajien tukea ja opetuksen synergiaetuja.

3.2 Aliupseerikurssikausi

Lentoreserviupseerikurssin seitsemän viikkoa (7) viikkoa kestävä aliupseerikurssikausi toteutetaan Pääesikunnan Varusmiehille yhteisesti koulutettavien asioiden normin (2009) liitteen neljä aliupseerikurssin ensimmäisen kauden (AUK I) mukaisesti, niin ajallisesti kuin sisällöllisesti. Lentoreserviupseerikurssilla on aloitettava aselaji- ja koulutushaarakoulutus viimeistään aliupseerikurssikaudella. Aselaji- ja koulutushaarakoulutus painottuvat lentoteorian opettamiseen (LIITE 2). Tämän lisäksi aselaji- ja koulutushaarakoulutusta kurssilla on pelastautumiskoulutuksen perusteiden opettaminen osana johtaja- ja kouluttajakoulutuksen harjoittelua. Tutkielman esityksessä (Kuva 2, VRO) on aselaji- ja koulutushaarakoulutuksesta siirretty osa liikuntakoulutukseen, osa johtaja- ja kouluttajakoulutukseen ja osa rästi- ja kertauskoulutukseen.

AIHERYHMÄ JA AINE	ALIUPSEERIKURSSIKAUSI		
	AUK	HF306	VRO
	270	277,5	277,5
1. TAISTELU-JA MARSSIKOULUTUS	28	20	20
2. ASE- JA AMPUMAKOULUTUS	4	8	8
3. LIIKUNTAKOULUTUS	30	30	40
4. YLEINEN SOTILASKOULUTUS	23	23	23
4.X JOHTAJA- JA KOULUTTAJAKOULUTUS	30	30	50
5. KANSALAISKASVATUS	13	5	5
6. JÄRJESTELYT	0	0	10
7. YKSIKÖN PÄÄLLIKÖN KÄSKEMÄ RÄSTI- JA KERTAUSKOULUTUS	4	8	23,5
YHTEISESTI KOULUTETTAVAT ASIAT YHTEENSÄ (h)	132	124	179,5
8. ASELAJI- JA KOULUTUSHAARAKOULUTUS	138	153,5	98
8.1 TAKTIikka JA ILMASOTAOPPI	0	0	8
8.2 LENTOTEORiat	0	0	70
8.3 LENTOKOULUTUS	0	0	0
8.4 PELASTAUTUMISKOULUTUS	0	0	20
YHTEENSÄ (h)	270,0	277,5	277,5

Kuva 2. Lentoreserviupseerikurssin aliupseerikurssikauden tuntikehyys

Aliupseerikurssikauden tuntikehyksessä noudatetaan Pääesikunnan normin Varusmiehille yhteisesti koulutettavien asioiden (2009) liitteen 4 mukaisia AUK I:n laskentaperusteita:

- 7 viikkoa = yhteensä 262,5 h
- 10 maastovuorokautta ($4,5 \cdot 10 = + 45$ h)
- arkipyhiä vähennetty koulutusajasta 2 päivää (-15 h)
- vähennetty henkilökohtaisista lomista (HL) johtuen kaksi (2) päivää (-15 h)
- Yhteensä 277,5

Kuvassa kaksi on vertailtavina Ilmavoimien reserviupseerikoulun opetussuunnitelma luonnos (*ILMAV 1*), Lentoreserviupseerikurssi 86 reserviupseerikurssikauden läpivientisuunnitelma (*ILMAV 2*), Pääesikunnan Varusmiehille yhteisesti kouluttavat asiat normin ohjeelliset arvot (*HF306*) ja tutkielman esitys (*VRO*).

Lentoreserviupseerikurssin Pääesikunnan normista (2009) poikkeavat tavoitteet eri oppiaineittain:

Ase- ja ampumakoulutuksen päämääränä on, että kurssin oppilas tietää pistoolin käyttöperiaatteet. Aliupseerikurssin aikana ase- ja ampumakoulutusta esitetään tutkielmassa annettavan 8 tuntia, joka käsittää ainoastaan sotilaspistooliammunnan oppitunnit 1–4 ja harjoitukset 1–2 sekä ammunnan 1 Pääesikunnan määräyksen Jalkaväen ampumaohjelmiston

(2004, 30) mukaisesti. Aliupseerikoulutuskauden jälkeen ICCS-koulutuksesta lentoreserviupseerikurssilainen tulee tietää sotilaspistoolin toimintaperiaatteet, tietää pistooliammunnan perusteet ja perusampuma-asennot pistoolilla polvelta ja maaten ammuttaessa sekä osaa suorittaa turvallisesti pistooliammuntaharjoituksen 1 pystyasennosta ammuttaessa. Aliupseerikurssin aikana ei esitetä ammuttavan rynnäkkökiväärillä.

Taistel- ja marssikoulutuksen tavoitteena on, että lentoreserviupseerikurssilainen osaa toimia ilmavoimien tukikohtaympäristössä osana ryhmän kokoista osastoa, ylläpitäen omaa ja ryhmän toimintakykyä. Taistelukoulutuksen tarkentavana tavoitteena on, että lentoreserviupseerikurssilainen osaa ICCS-koulutuksesta: kiinnioton ja hätävarjelun suorittamiset, sekä suojelukoulutuksen perusteet. Marssikoulutuksesta ei normista poikkeavia vaatimuksia. Marssikoulutuksen ydinainesvaatimuksena aliupseerikurssikaudella on, että kurssilaiset kykenevät suorittamaan, vähintään kevennetyssä sotilasvarustuksessa, 20–25 kilometrin mittaisen jalkamarssin tieolosuhteissa vuorokauden aikana. Tämä on vaatimuksena, jotta reserviupseerikurssilla voidaan aloittaa valmistautuminen vuorokauden aikana suoritettavaan noin 50 kilometrin mittaiseen Luonetjärvi-marssikilpailuun.

Fyysinen koulutuksen osalta ei lentoreserviupseerikurssilla ole muita Pääesikunnan normista (2009) poikkeavia tavoitteita kuin se, että kurssin oppilas ymmärtää hyvän fyysisen toimintakyvyn merkityksen sotilaslentokoulutuksessa ja maataistelussa tukikohtaympäristössä. Erityinen huomio tulee kiinnittää suunnistuskoulutukseen, joka luo perusteet myös myöhemmin lentosuunnistuskoulutuksen oppimiselle. Suunnistuskoulutuksen päätteeksi oppilaiden on kyettävä suunnistamaan päiväolosuhteissa 5–7 kilometrin mittainen helpohko suunnistusrata alle 1,5 tunnissa. Tämä vastaa vähintään 12–16 minuutin kilometrivauhtia. Aliupseerikoulutuskaudella tulee järjestää, ilmavoimien sotilasottelun, mailu-5-ottelun lajiesittely: pakokilpailun lajeissa esterata (Tikkakosken itäranta) ja suunnistus puolustusvoimien liikuntastrategian (2007, 11) mukaisesti.

Yleisen sotilaskoulutuksessa ei lentoreserviupseerikurssilla ole kuin johtaja- ja kouluttajakoulutuksessa Pääesikunnan normista (2009) poikkeavia tavoitteita. Johtaja- ja kouluttajakoulutukseen esitetään lisättävän Pääesikunnan Johtaja- ja kouluttajakoulutuksen normista (2009) johtamisen ja kouluttamisen perusteiden lisäksi, johtamistaidon peruskurssista puolet. Johtamistaidon peruskurssin vaatima 20 tunnin aikaresurssi on tutkielmassa otettu aselaji- ja koulutushaarakoulutuksesta. Tämä luo edellytyksiä sille, että kokelaskaudelle tarkoitettu johtamistaidon jatkokurssi voitaisiin suorittaa jo

reserviupseerikurssikaudella. Johtamiskäyttäytymisen kehittäminen on myös aloitettava jo johtaja ja kouluttajakoulutuksen alussa ja sen on jatkettava aina kotiutumiseen saakka. Johtamiskäyttäytymisen kehittämisen työkaluina käytetään vertaisarviota ja johtamiskäyttäytymisen profiilia. Vertaisarviossa on kurssilaisia ohjattu painottamaan arvosteltavan johtajaominaisuutta. Tutkielmassa nähdään johtamiskäyttäytymisen kehittäminen vertaisarvioinnilla ja johtajaprofiililla sekä esimieshaastatteluilla kuuluvan yleisen sotilaskoulutuksen ydinaineeseen.

Oppilasesimiestehtävien jakautuminen koko kurssille tulee aloittaa heti peruskoulutuskauden jälkeen. Jos tulevaisuudessa peruskoulutuskaudella oppilasesimiestehtävät jaetaan aikaisemmin palvelleille, niin aliupseerikurssikaudella tästä voidaan tutkielman näkemyksen mukaan luopua. Johtaja- ja kouluttajakoulutuksen alkaminen kaikille aliupseerikurssikaudella tukee oppilasesimiestehtävien jakamista koko kurssin oppilaiden kesken. Oppilasesimiestehtävät ovat ainoat lentoreserviupseerikurssin varusmiesjohtajatehtävät. Niissä tavoitteena on eettisen toimintakyvyn kehittäminen niin, että oppilas sisäistää esimiesaseman vastuun ja haasteet. Näin hän ymmärtää oman roolinsa myös alaisena paremmin.

Oppilasesimiestehtäviä ovat aliupseerikurssikaudella oppilasjohtaja ja oppilasvääpeli. Oppilasjohtaja on kurssinsa johtamisesta vastuussa oleva oppilasesimies, jolla on suoranainen käskyvalta oman kurssinsa oppilaisiin. Oppilasjohtaja johtaa kurssiaan päivittäisessä palveluksessa Ilmavoimien reserviupseerikoulun viikko-ohjelman ja yksikön päällikön, kurssin johtajan tai muun suoranaisen esimiehen käskyjen mukaisesti. Oppilasvääpeli vastaa kurssin materiaalin ja resurssien jakamisesta sekä huoltamisesta Ilmavoimien reserviupseerikoulun vääpelin ohjeiden mukaisesti. Oppilasesimiestehtävät määrää tarkemmin Ilmavoimien reserviupseerikoulun johtaja yksikön päällikkönä erikseen. Oppilasjohtajan ja -vääpelin tehtävät ovat olleet käytössä vuosina 2005–2012, eikä tutkielman esityksestä niistä tule luopua.

Kansalaiskasvatuksen osalta ei lentoreserviupseerikurssilla ole Pääesikunnan normista (2009) poikkeavia tavoitteita.

Aselaji- ja koulutushaarakoulutuksen päämääränä on aloittaa **lentoteoriat** ilmailun perusasioista. Koulutukseen varatun 70 tunnin aikana olisi tutkielman mukaisesti tavoitteena opettaa ja arvioida kurssilaisten osaaminen vähintään seuraavissa aiheissa: ilmailusäädökset

(PPL), sotilasilmalaki ja -asetus (MIL), sääoppi (PPL) ja ilma-aluksen yleistuntemus (LIITE 1). Lentoteoriakoulutuksen arvioinnissa on siviili-ilmailun kanssa yhteneväinen läpäisyvaatimustaso vähintään 75 prosenttia. Lisäksi **taktiikan** koulutukseen liitetään lennostovierailu. Sen tavoitteena on, että oppilas pääsee tutustumaan hävittäjälentolaiiveen toimintaan painopisteenä Hornet-hävittäjä. Oppilaan tulee ymmärtää hävittäjälaiveen toiminnan moninaisuus ilmavoimien toimintaympäristössä. **Pelastautumiskoulutuksen** perusteita harjoittelu on aloitettava oppilasharjoituksin kouluttamistaidon osana. Aiheina tulee olla tilapäismajoitteen laskuvarjokodan rakentaminen ja tulisijan valmistaminen. Näiden koulutuksien tavoitteena on, että oppilas kykenee pienryhmässä säilyttämään toimintakykynsä yhden yön yli tilapäismajoitteena käytetyssä laskuvarjokodassa. Varusteina oppilailla on lähtökohtaisesti oltava pelastautumisharjoituksiin tarkoitettu kesälentohaalarit, toppatakki ja makuupussi sekä retkikeitin ja yhden vuorokauden taistelumuona-annos.

Aliupseerikurssikaudella johtaja- ja kouluttajakoulutuksen tavoitteena on, että oppilas ymmärtää syväjohtamisen mallin kulmakivet ja tietää ryhmän johtamisen johtamis- ja kouluttamistaidon perusteet tukikohtaympäristössä. Aliupseerikurssikauden hyväksytty suorittaminen luo perusteet siirtymiselle johtaja- ja kouluttajakoulutuksessa reserviupseerikurssikaudella joukkueen kokoisen osaston johtamisen ja kouluttamisen opintoihin sekä harjoituksiin. Kaikille kurssin oppilaille on sisällytettävä vähintään yksi ryhmän kokoisen osaston johtamisen tai kouluttamisen suoritus aliupseerikurssikaudella. Tämä on perustana sille, että kaikki oppilaat ovat tasavertaisessa asemassa ensimmäisen johtajaprofiilin tai vähintään johtamispainotteisen vertaisarvioinnin teettämisessä. Johtajaprofiilin teettäminen ensimmäisen kerran jo aliupseerikurssikaudella katsotaan johtaja- ja kouluttajakoulutuksen ydinaineeseen, joka on suoritettava jokaisella kurssilla. Johtamis- ja vuorovaikuttamiskäyttämisen profiili on syväjohtamisen koulutusmallissa johtajana kehittymisen peruselementtejä ja on toteutettava aliupseerikurssi-, reserviupseerikurssi- ja kokelaskauden päätteeksi jokaiselle. Jos aliupseerikurssikaudelle johtaja- ja kouluttajakoulutukselle sekä lentoteorioille tutkielmassa asetettuja vaatimuksia ei kyetä saavuttamaan, opetus muutoin häiriintyy tai jää vajaaksi, niin seuraavien koulutuskausien tavoitteiden saavuttaminen vaarantuu merkittävästi.

3.3 Reserviupseerikurssikausi

Lentoreserviupseerikurssin neljätoista (14) viikkoa kestävä reserviupseerikurssikausi noudattaa Pääesikunnan normin (2009) ohjeellista kestoja. Vuosina 2005–2012 on lentoreserviupseerikurssin reserviupseerikurssikaudella päämääränä ollut toteuttaa johtaja- ja kouluttajakoulutuksen opinnot niin, että kokelaskaudella ei olisi enää oppiaineen oppitunteja. Kokelaskaudella, kuten tutkielmassa myöhemmin esitellään, ei ole nykyisellä tuntikehyksellä mahdollista sisällyttää yksittäisiä päiviä pidempiä opintojaksoja lentokoulutuksen sekaan.

AIHERYHMÄ JA AINE	RESERVIUPSEERIKURSSIKAUSI			
	ILMAVRUK 1	ILMAVRUK 2	HF306	VRO
	782	590	592,5	570
1. TAISTELU-JA MARSSIKOULUTUS	75	75	26	34
2. ASE- JA AMPUMAKOULUTUS	57	22	24	26
3. LIIKUNTA KOULUTUS	60	54	60	72
4. YLEINEN SOTILASKOULUTUS	63	43	47	47
4.X JOHTAJA- JA KOULUTTAJAKOULUTUS	132	132	132	138
5. KANSALAISKASVATUS	47	17	16	16
6. JÄRJESTELYT	0	13	0	0
7. YKSIKÖN PÄÄLLIKÖN KÄSKEMÄ RÄSTI- JA KERTAUSKOULUTUS	0	14	15	39
YHTEISESTI KOULUTETTAVAT ASIAT YHTEENSÄ (h)	434	370	320	372
8. ASELAJI- JA KOULUTUSHAARAKOULUTUS	212	156	280	198
8.1 TAKTIikka JA ILMASOTAOPPI	68	64	0	38
8.2 LENTOTEORIAT	0	0	0	70
8.3 LENTOKOULUTUS	0	0	0	60
8.4 PELASTAUTUMISKOULUTUS	0	0	0	30
YHTEENSÄ (h)	714	590	600	570

Kuva 3. Lentoreserviupseerikurssin reserviupseerikurssikauden tuntikehys

Reserviupseerikurssikauden tuntikehyksessä noudatetaan Pääesikunnan normin Varusmiehille yhteisesti koulutettavien asioiden (2009) liitteen 5 mukaisia laskentaperusteita, mutta maastovuorokausien määrä on vähäisempi ja Puolustusvoimien ajolupakoulutus toteutetaan viikonloppukoulutuksena:

- 14 viikkoa = yhteensä 525h
- arkipyhiä vähennetty koulutusajasta kolme päivää (-22,5h)
- laskennallisesti **15 maastovuorokautta** koulutuskaudella (**15*4,5h = +67,5h**)
- **lisätty kaksi päivää viikonloppukoulutuksena (+15,0h), PV-ajolupakoulutus**
- vähennetty henkilökohtaisista lomista (HL) johtuen kaksi (2) päivää (-15h)
- Yhteensä **570h**

Kuvassa kolme on vertailtavina Ilmavoimien reserviupseerikoulun opetussuunnitelma luonnos (*ILMAV 1*), Lentoreserviupseerikurssi 86 reserviupseerikurssikauden läpivientisuunnitelma (*ILMAV 2*), Pääesikunnan Varusmiehille yhteisesti kouluttavat asiat normin ohjeelliset arvot (*HF306*) ja tutkielman esitys (*VRO*).

Lentoreserviupseerikurssin Pääesikunnan normista (2009) poikkeavat tavoitteet eri oppiaineittain:

Ase- ja ampumakoulutuksen päämääränä on kerrata Pääesikunnan Jalkaväen ampumaohjelmiston (2004) rynnäkkökivääriammunta 11 (ATT), sekä opettaa uusina aiheina pistooliampunnat 2-6 ja 11 (ATT). Pistooliampunnat katsotaan täyttävän ICCS-koulutuksen vaatimukset ja ovat näin ollen ase- ja ampumakoulutuksen ydinainesta, jotka tulee antaa jokaiselle lentoreserviupseerikurssille. Tavoitteena pistooliampuntakoulutuksessa on, että oppilas kykenee ampumaan ampumataitotestissä vähintään tyydyttävän tason tuloksen. Täydentäväksi tietämykseksi katsotaan pistooliampunnat 7-10, mutta ne eivät ole välttämättömiä taitoja pistooliampuntataidon kehittämiseksi jatkossa. Nämä ammunnat tutkimus esittää lähtökohtaisesti suorittavan kadettikurssin ase- ja ampumakoulutuksessa, mutta niitä voidaan pitää myös koulutuksen täydentävänä tietämyksenä. Reserviupseerikurssikaudella on ammuttava rynnäkkökiväärillä RK11 -ampumataitotesti, jossa kurssilaisen saavutettava vähintään tyydyttävän tason tulos. Nämä pistooli- ja rynnäkkökivääriampunnat on mahdollista toteuttaa, joko Tikkakosken varuskunnan ampumaradoilla tai Koulutuspataljoonan järjestämällä syksyn ampumaleirillä. Jos ampumaleirillä ei ole mahdollista suorittaa edellä mainittua pistooliampuntaohjelmaa, niin tutkielmassa esitetään leirin väliin jättämistä lentoreserviupseerikurssin osalta. Kurssi pystyisi Tikkakoskella suorittamaan pistooliampunnat kolmen päivän aikana. Tähän tulokseen päästään, kun lasketaan yhden ammunnan vievän puolipäivää koulutuksesta. Maanantaista perjantaihin kestävän harjoituksen aika voidaan käyttää lentoreserviupseerikurssin osalta tehokkaasti myös kotivaruskunnassa, kun muut Koulutuspataljoonan koulutettavat ovat poissa. Ampumaleirillä ammuttavia ryhmän tai jopa joukkueen rynnäkkökivääriammuntoja, tarkkuuskivääri- tai haulikkoammuntoja ei katsota lentoreserviupseerikurssin ase- ja ampumakoulutuksen ydinaineeseen tai edes täydentävään tietämykseen.

Taistelu- ja marssikoulutuksen tavoitteena on, että lentoreserviupseerikurssilainen selviytyy 50 kilometrin mittaisesta Luonetjärvi-marssikilpailusta alle 12 tunnin (ei sisällä 6 tunnin lepotaukoa). Luonetjärvi-marssikilpailussa on kevennetty taisteluvälineistö. Marssireitti on noudattanut ja tulee noudattaa pääasiallisesti tiepohjia. Marssi on suoritettava hämärän ja

pimeän vuorokauden aikoina, jolloin oppilaiden kyky edetä pimeässä tulee arvioitua. Marssikoulutuksen päämääränä on oltava erityisesti psyykkisen toimintakyvyn säilyttäminen pitkän marssin vaatimalla tasolla. Jos kurssilainen ei ole suorittanut aliupseerikurssikauden aikaista 20–25 kilometrin mittaista marssia, ei hänen katsota omaavan edellytyksiä Luonetjärvi-marssikilpailun turvalliselle suorittamiselle ilman lääkärin tarkastusta ja lääkärin poikkeuslupaa.

Taistelukoulutus on yhdistettävä johtamistaidon jatkokurssin kanssa toteutettavaksi reserviupseerikurssikauden johtamistaidon maastoharjoitukseksi. Taistelukoulutuksen taktinen ympäristö on oltava ilmavoimien tukikohta ja vartiojoukkueen toiminta. Vartiojoukkueen tai sotilaspoliisijoukkueen toimintaympäristö on myös kadettikurssilla käytettävä johtamistaidon taktinen harjoitteluympäristö. Vartiojoukkueen toiminta sisältää yhteistoiminnan kaikkien tukikohdan joukkojen kanssa, jolloin toiminnan ohessa oppilas oppii tuntemaan tukikohdan muut joukot ja niiden eri tehtävät. Taistelukoulutukseen on sisällytettävä ICCS-koulutuksen voimankäytön perusteiden opettaminen, jota tukee myös liikuntakoulutuksen itsepuolustus- ja kamppailukoulutus.

Fyysinen koulutuksen osalta lentoreserviupseerikurssin tavoitteet ovat lähes yhtenevät Pääesikunnan Varusmiehille yhteisesti koulutettavien asioiden normin (2009) kanssa. Liikuntakoulutukseen varataan tutkielman esityksessä edellä mainitun normin liitteen viisi ja Asevelvollisten fyysisen koulutuksen normin (2009) liitteen neljä ohjaama maksimi määrä 72 tuntia. Erityisenä tasovaatimuksena lentoreserviupseerikurssilla on, että kurssilainen ylittää 12 minuutin (Cooper-) juoksutestissä 2800 metrin rajan. Tämä raja on ollut jo Kauhavan kurssien aikana fyysisen toimintakyvyn aloitustasovaatimuksena lentopalvelukseen siirryttäessä. Koko kurssia tulee peruskoulutuskaudesta alkaen kannustaa vapaa-ajalla tapahtuvan juoksuharjoittelun aktiiviseen harrastamiseen niin, että kurssin keskiarvo olisi yli 3000 metriä reserviupseerikurssin juoksutestissä. Tämän tason saavuttaminen tai ylläpitäminen erityisesti myöhemmin kokelaskaudella ei ole tuntikehyksien puitteissa mahdollista. 3000 metrin taso vastaa Puolustusvoimien liikuntastrategia 2007–2016 (Pääesikunta 2007, 9) mukaista erikoisjoukkoihin sijoitettavien hapenottokyvyn vaatimustasoa yli 55 ml/kgmin. Reserviupseerikurssikaudella saavutetun 3000 metrin juoksutestin tuloksen nähdään tutkielmassa takaavan vähintään 2800 metrin tason kokelaskauden loppuun asti. Tulisiko vaatimusta nostaa 2800 metristä erikoisjoukkojen 3000 metriin? Sitä ei tutkielmassa nähdä välttämättömyytenä, mutta sitä tulisi harkita koulutuksen kehitysprosessissa yhtenä asiana.

Jos vaatimustasoa nostetaan, niin liikuntakoulutukseen on lisättävä sitä tukevaa ja ohjaavaa harjoittelua.

Uintikoulutuksessa on varmistettava kaikkien uimataito viimeistään reserviupseerikurssikaudella niin, että lentopalveluksessa mahdollisessa veteen suoritettavassa pakkolaskussa tai laskuvarjohypyssä oppilas kykenee säilyttämään tilanteen mukainen toimintakyvyn. Jos uintitaito ei täytä vaatimuksia, niin oppilaalle tulee järjestää kertaavaa koulutusta. Uintitaidon testaamiseen ohjataan Pääesikunnan normissa (2009) käyttämään peruskoulutuskaudella Pohjoismaista uimataitotestiä. Tutkielmassa nähdään tämän testin läpäisemisen olevan juoksutestin tulokseen verrattava vaatimus, joka tulisi jokaisen kurssilaisen kyetä suorittamaan ennen lentopalveluksen alkua.

”Pohjoismainen uimataidon määritelmä; Pudottauduttuaan uintisyvyiseen veteen ja noustuaan uudelleen pintaan henkilö osaa uida 200 metriä yhtäjaksoisesti, josta matkasta 50 metriä selällään.”(Pääesikunnan normi Asevelvollisten fyysinen koulutus. 2011, 26)

Uintikoulutukseen tulee joko lisätä resursseja tai lentoreserviupseerikurssin valintoihin on liitettävä Pohjoismaiden uimataitotestin läpäisyvaatimus. Miten se voitaisiin tarkistaa testeissä? Tämä on hankala ja resursseja vaativa asia. Onko helpompi lisätä lentoreserviupseerikurssille uimataidottomille kertaavaa koulutusta kuin testata sitä karsivana tekijänä kurssin valinnoissa? Tähän ei tässä tutkielmassa kyetä vastaamaan.

Reserviupseerikoulutuskaudella voidaan järjestää ilmailu-5-ottelun lajiesittelyt ilmapistooliammunnassa, esteuinnissa ja miekkailussa puolustusvoimien liikuntastrategian (2007, 11) mukaisesti. Lajiesittelyt on pidettävä kuitenkin viimeistään kokelaskaudella, esimerkiksi lentopalveluksen huonon sään palveluksena (HSP)⁵. Lajiesittelyn tavoitteena on, että oppilas tietää Pääesikunnan ja kansainvälisen sotilasurheiluliiton (CISM) tukeman kilpaurheilulajin perusteet sekä harrastamismahdollisuudet kadettikurssilla ja lentouupseerin uralla.

Yleisen sotilaskoulutuksen osalta ei lentoreserviupseerikurssilla ole muissa kuin johtaja- ja kouluttajakoulutuksessa Pääesikunnan normista (2009) poikkeavia tavoitteita. Johtaja- ja

⁵ HSP = huonon sään palvelus. HSP-koulutusta annetaan lentokoulutuksen ollessa estynyt huonosta säästä johtuen. HSP-koulutusta ei ole tarkasti ohjeistettu, mutta aihealueet ovat olleet lentoreserviupseerikurssilla vuosina 2005–2012 joko lentoteoria- tai liikuntakoulutusta.

kouluttajakoulutukseen esitetään liitettävän normista (2009) johtamistaidon peruskurssin loppuosa 20 tuntia, koulutustaidon peruskurssi, johtamis- ja kouluttamistaidon harjoittelu sekä johtamistaidon jatkokurssi tukikohtaympäristön harjoituksena. Lisäksi koulutustaidon jatkokurssi kolme esitetään toteutettavaksi yhdessä ase- ja ampumakoulutuksen kanssa. Tavoitteena on, että reserviupseerikurssikauden jälkeen oppilas osaa koulutusammuntojen toteuttamisen perusteet, sekä kykenee henkilökunnan tukemana valmistelevaan ja johtamaan pistoolin tai rynnäkkökiväärin koulutusammunnan. Johtaja- ja kouluttajakoulutus on katsottava ydinaineeksi lentoreserviupseerikurssilaisilla ja on edellä mainitulta osalta koulutettava täysimääräisesti. Tämän toteutuminen vaatii aliupseerikurssikaudella opetettavan jo puolet johtamistaidon peruskurssista.

Oppilasesimiestehtävät jatkuvat reserviupseerikurssikaudella osana johtamis- ja kouluttamistaidon harjoittelua. Jos lentoreserviupseerikurssin rinnalla on, kuten vuosina 2005–2012 on ollut, rinnakkainen reserviupseerikurssi, niin oppilasesimiestehtäviin on lisättävä oppilaspäällikön tehtävä. Oppilaspäällikön tehtävänä on harjoitella Ilmavoimien reserviupseerikoulun kurssien johtamista yhteisissä koulutustapahtumissa ja varusmiespalveluksessa, kuten ruokailuihin johtaminen ja valvominen, sekä yhteisille oppitunneille johtaminen ja ilmoittaminen. Oppilaspäällikkö johtaa toimintaa Ilmavoimien reserviupseerikoulun viikko-ohjelman ja yksikön päällikön tai muun suoranaisten esimiehen käskyjen mukaisesti. Oppilaspäällikkö toimii kurssilaisten ja yksikön päällikön välisenä yhteyshenkilönä. Ilmavoimien reserviupseerikoulun johtaja ohjaa ja arvioi oppilaspäällikön tehtäviä. Oppilaspäälliköllä on suora käskyvalta kaikkien kurssien oppilaisiin. Oppilasväpelin ja -johtajan tehtävät jatkuvat kuten aliupseerikurssilla.

Kansalaiskasvatuksen osalta on lentoreserviupseerikurssilla vain yksi normista (HF306, 2009) poikkeavia tavoite. Painopiste on lentoturvallisuuteen tähtäävän vastuuntuntoisen lentoppilaan ohjaamisessa. Oppilaan on sisäistettävä vastuu toisten ihmisten turvallisuuden vaalimisesta, oman turvallisuuden sekä valtion omaisuudesta lisäksi. Jos oppilas ei ole oppinut vastuuntuntoiseen toimintaan viimeistään reserviupseerikurssikaudella, niin häntä ei tutkielman mukaan tulisi päästää kokelaskaudella lentopalvelukseen ja hänen koulutuksensa lentoreserviupseerikurssilla tulisi keskeyttää. Tämän vastuuntunnon opettaminen on katsottava viimeistään reserviupseerikurssikaudella eettisen toimintakyvyn kasvatuksen ydinaineeseen.

Aselaji- ja koulutushaarakoulutuksen päämääränä on eriytyvissä opinnoissa suorittaa lentopalveluksen aloittamisen kannalta välttämättömät **lentoteoriaopinnot** hyväksytysti. Koulutukseen varatun 70 tunnin aikana on tutkielman mukaisesti tavoitteena opettaa ja arvioida kurssilaisten osaaminen vähintään seuraavissa lentoteorian (LIITE 1) PPL-aiheissa: suoritusarvot ja lennon suunnittelu, ihmisen suorituskyky ja rajoitukset, lentosuunnistusopin perusteet, lentotoiminta, lennon teoria ja radiopuhelinliikenne ilmavoimien säätietojärjestelmät ja tulkintaohje, lentopalveluksen ohjeistus, sekä MIL-aiheissa: sotilasilmailun erityismääräykset, ilmavoimien säätietojärjestelmä ja tulkintaohje, lentopalvelusohjeistus sekä sotilaslennonteoriat VN1 -lentokoulutusohjelman mukaisesti. Lentoteoriakoulutuksen arvioinnissa on noudatettava siviili-ilmailun kanssa yhteneväistä läpäisyvaatimustasoa, vähintään 75 prosentin tietämystä. Reserviupseerikurssikauden loppuun painottuu simulaattorilentokoulutuksen aloittaminen VS1 -lentokoulutusohjelman tyyppilennoilla niin, että viimeistään kokelaskauden alusta voidaan aloittaa VN1 -lentokoulutusohjelman tyyppilennoilla. Simulaattorilennot vievät (LIITE 4) laskennallisesti yhdeltä oppilaalta 13,5 tuntia koulutusaikaa. Simulaattoreiden rajallinen määrä ei mahdollista yksittäisen oppilaan jatkuvaa kouluttamista. Tätä asiaa on pohdittu tarkemmin kokelaskauden lentokoulutuksen tehokkaan ajan arvioinnissa sekä tutkielman liitteessä viisi.

Taktiikan koulutuksen tavoitteena on opettaa ilmavoimien yleinen taktiikka niin, että oppilas tietää kansainvälisen ilmaoperaation eri komponentit, Suomen ilmavoimien organisaation, pääjärjestelmät ja niiden tehtävät sekä tukikohtien yleisen käyttöperiaatteen rauhan ja poikkeusolojen aikana. Nämä asiat on katsottava taktiikan koulutuksen ydinaineeseen. Täydentävänä tietämyksenä taktiikassa voidaan pitää toista lennostovierailua, jossa painopiste on johtokeskuksen toimintaan tutustumisessa ja erityisesti taistelunjohtotoiminnassa. Ilmavoimien taktiikan opetuksen määrää esitetään supistettavan 68 tunnista 38 tuntiin. Tässä on jätetty maataistelutaktiikka pois ja siirretty se selvästi karsittuna taistelukoulutuksen alle ja lisäksi vähennetty ilmavoimien taktiikan koulutusta 38 tuntiin, koska maavoimien reserviupseerikursseillakaan ei ole yleistä taktiikan koulutusta kuin kymmenen tuntia.

Pelastautumiskoulutuksen tavoitteena on sovelletun pelastautumisharjoituksen avulla kouluttaa ja harjaannuttaa kurssin oppilaita niin, että he kykenevät säilyttämään toimintakykynsä harjoituksessa kuvatun pienlentokoneen pakkolaskun jälkeen 4-6 hengen pienryhmässä. Pelastautumisen tulee käsittää pakkolaskun jälkeinen välitön pelastautuminen ja muiden pelastaminen, sekä ensiavun antaminen itselle ja toisille. Pelastautumisharjoituksessa harjoitellaan tilapäismajoitteessa, tulisijan ääressä paikoillaan

odottaen pelastusjoukkojen saapumista kahden vuorokauden ja kahden yön ajan, rajoitetulla lisäravinnolla. Reserviupseerikurssilla on viimeistään opetettava henkilökohtaisen Vinka-lentovarustuksen mukaisen pelastautumisvälineistön käyttö niin, että oppilaat hallitsevat niiden käytön viimeistään pelastautumisharjoituksen jälkeen. Näiden taitojen opettaminen on katsottava pelastautumiskoulutuksen ydinaineeseen, joka on toteutettava vähintään ennen lentopalveluksen alkua. Täydentävää tietämystä on ansapyydystämisen ja kalastamisen alkeiden opettaminen, sekä elävästä pienriistasta (kanalinnut, sorsat, jänis) tai vastaavasta (kalat) ruuan valmistaminen. Pelastautumiskoulutuksen täydentävää tietämystä katsotaan olevan myös yleiset maasta ilmaan annettavien pelastautumismerkkien valmistaminen ja sitä kautta pelastusjoukkojen ohjaaminen onnettomuuspaikalle.

Reserviupseerikurssikauden päätavoite on, että sen jälkeen lentoreserviupseeri hallitsee joukkueen kokoiseen osaston johtamisen ja kouluttamisen perusteet kasarmiympäristössä rauhan aikana sekä tietää sodan ajan joukkueen kokoisen osaston johtamisen ja kouluttamisen perusteet ilmavoimien tukikohtaympäristössä. Lentoreserviupseerikurssilla reserviupseerikurssikauden lentoteorioiden tavoitteena on antaa loput lentokoulutuksen aloittamiseen vaaditut lentoteoriat ja aloittaa simulaattorilla VS1 -lentokoulutus niin, että oppilas kykenee turvallisesti aloittamaan VN1 -lentokoulutuksen viimeistään kokelaskauden alusta alkaen. Simulaattorikoulutuksesta on tavoitteena pidettävä, että kurssilaiset saavat lennettyä VS1 -lentokoulutusohjelman tyyppisimulaattorilennot. Tämä mahdollistaisi kokelaskauden alusta alkaen lentokoulutuksen tehokkaan läpiviennin. Pelastautumiskoulutuksen sovelletun harjoituksen toteuttamisen lopullinen tavoite on, että oppilaat tietävät kykenevänsä säilyttämään toimintakyvyn todellisen pakkolaskun jälkeen lievästi loukkaantuneena, 48 tunnin ajan, pienryhmässä ja kaikkina vuodenaikoina.

Reserviupseerikurssikausi on päätös puolivuotta kestäneille lentouupseerioppilaan teoria- ja yleisille sotilaskoulutuksille. Reserviupseerikurssin päättyessä tulee oppilaan asenteen olla sellainen, että hän on valmis vastaanottamaan lentokoulutuksen ja lentoturvallisuuden mukanaan tuoman vastuun itsestä ja muista. Muiksi on katsottava kaikki muu kuin oppilas itse, kuten muut lentäjät ja mekaanikot sekä myös lentokoneet.

3.4 Kokelaskausi

Lentoreserviupseerikurssin kaksikymmentäkolme (23) viikkoa kestävä kokelaskausi vastaa kestoltaan Pääesikunnan Varusmiehille yhteisesti koulutettavien asioiden normin (2009) reserviupseerien johtajakautta. Lentoreserviupseerikurssin kokelaskauden päämäärä poikkeaa muista reserviupseerikursseista. Lentoreserviupseerikurssilaiset eivät toimi kokelaskaudella varsinaisissa varusmiesjohtajatehtävissä muutoin kuin oman kurssinsa oppilasesimiestehtävissä, kuten kurssin vanhimpana ja lentopäivystäjänä. Lentoreserviupseerikurssin päätavoitteena on kokelaskaudella suorittaa hyväksytysti ja turvallisesti VN1 -lentokoulutusohjelman mukainen lentokoulutus. VN1 -lentokoulutusohjelma tulee opettaa kurssille täysimääräisesti, jotta kadettikurssin ohjaajaopintosuunnilla voidaan siirtyä suoraan VN2 -lentokoulutusohjelmaan. Lentokoulutuksen ja taktiikan koulutuksen alla on toteutettu kolmen viikon mittainen joukko-osastoharjoitus. Kokelaskauden lopulla on toteutettu myös kaksi pelastautumiskoulutuksen harjoitusta: laskuvarjohyppyleiri ja vesipelastautumisharjoitus.

AIHERYHMÄ JA AINE	KOKELASKAUSI		
	ILMAVRUK	HF306	VRO
	920	952,5	762
1. TAISTELU-JA MARSSIKOULUTUS	0	0	8
2. ASE- JA AMPUMAKOULUTUS	0	8	20
3. LIIKUNTAKOULUTUS	60	0	40
4. YLEINEN SOTILASKOULUTUS	0	670	16
4.X JOHTAJA- JA KOULUTTAJAKOULUTUS	0	0	0
5. KANSALAISKASVATUS	0	10	10
6. JÄRJESTELYT	0	0	8
7. YKSIKÖN PÄÄLLIKÖN KÄSKEMÄ RÄSTI- JA KERTAUSKOULUTUS	0	0	0
YHTEISESTI KOULUTETTAVAT ASIAT YHTEENSÄ (h)	60	688	102
8. ASELAJI- JA KOULUTUSHAARAKOULUTUS	860	266,5	660
8.1 TAKTIikka JA ILMASOTAOPPI	40	0	40
8.2 LENTOTEORiat	20	0	20
8.3 LENTOKOULUTUS	720	0	530
8.4 PELASTAUTUMISKOULUTUS	80	0	70
YHTEENSÄ (h)	920	954,5	762

Kuva 4. Lentoreserviupseerikurssin kokelaskauden tuntikehys

Kokelaskauden tuntikehys **on selvästi poikkeava** Pääesikunnan normin Varusmiehille yhteisesti koulutettavien asioiden (2009) liitteen 6 mukaisista laskentaperusteista:

- 23 viikkoa = yhteensä 862,5h
- arkipyhiä vähennetty koulutusajasta **viisi (5) päivää (-37,5h)**
- laskennallisesti **24 pidennettyä lentopalvelusvuorokautta** koulutuskaudella (**24*3h = +72,0h**)
- vähennetty henkilökohtaisista lomista (HL) johtuen **kaksitoista (12) päivää (-90h)**
- vähennetty kuntoisuuslomista (KL) johtuen **kuusi (6) päivää (-45h)**
- Yhteensä **762h**

Kuvassa neljä esitetty kokelaskauden tuntikehys (*VRO*) on huomattavasti alhaisempi kuin normissa (*HF306*) tai aikanaan Kauhavalta perityssä opetussuunnitelmassa (*ILMAVRUK*). Laskettaessa realistisesti koulutukseen käytössä oleva aika, niin tuntikehys jää lähes 200 tuntia normin 952,5⁶ tunnista. Tähän on kaksi päätekijää. Ensimmäinen tekijä on maastovuorokausien puuttuminen nykyisen koulutusmallin mukaisella kokelaskaudella kokonaan. Toinen tekijä on, että varusmiehille kertyvät lomat on huomioitu selvästi alle todellisuuden sekä Kauhavalta perityssä opetussuunnitelmassa että Pääesikunnan normissa.

Lentoreserviupseerikurssilaisilla ei ole aliupseeri- ja reserviupseerikurssikausilla mahdollisuutta kuin poikkeustapauksessa käyttää ansaitsemiaan kuntoisuuslomia (KL). Tämä on todennäköistä tulevaisuudessakin, mutta kokelaskaudella kurssilaisille on mahdollistettava kaikkien ansaitsemiensa lomien käyttö. Tämä on mahdollista, mutta se tulee huomioida koulutuskauden tuntikehyksessä ja läpivientien suunnittelussa, sekä lentopalveluksen johtajien ohjeistamisessa. Yllä olevan viitekehysten laskemiseen on käytetty Pääesikunnan normin Varusmiehen palvelus-, vapaa-aika- ja lomajärjestelyt (2009) liitteen 2 Vakioidut kuntoisuuslomat mukaista alhaisinta lomien määrää. Tutkielman laskelmassa esitetty kuusi kuntoisuuslomaa kertyvät lentoreserviupseerikurssilla seuraavasti: yksi peruskoulutuskauden sotilaan perustutkinnon kiitettävästä suorituksesta, kaksi aliupseerikurssikauden ja kolme reserviupseerikurssikauden hyväksytyistä suorituksista. Lentoreserviupseerikurssilla aliupseerikurssiksi on katsottu aliupseerikurssikoulutuskauden (AUK I) suorittaminen ja reserviupseerikurssiksi reserviupseerikoulutuskauden opetussisällön hyväksytyt suorittaminen.

⁶ Pääesikunnan Varusmiehille yhteisesti koulutettavat asiat (2009) normin liitteessä kuusi on taulukossa *yhteisesti koulutettavia* asioita kaksi tuntia enemmän kuin on *yhteensä* rivillä. Tästä johtuu (Kuva 4) *yhteensä* rivin ja *ylimmän normin ilmoittavan* rivin ero.

Tuntikehystä kasvattavana tekijänä on lentokoulutuksen pidennetyt päivät. Keväällä sää parantuu lentokoulutukselle suopeaan suuntaan. Tätä käytetään hyväksi suunnittelemalla pidennettyjä lentokoulutusviikkoja. Pidennetty lentokoulutus on suunniteltu viikko-ohjelmiin alkaen normaalista aamusta kello 07:30 ja päättyen vasta kello 19:00, normaalin kello 16:00 sijaan. Kokelaskaudella pidettävien laskuvarjohyppykoulutuksen ja vesipelastautumisharjoituksen tuntikehyksinä on pidetty normaalia 35 tunnin koulutusviikkoa, vaikka toiminta saattaa jatkua kello 23:00 asti. Tämä tulee huomioida laskentaa muutettaessa. Jos laskenta muutetaan 35 tunnista ylöspäin, niin sama tuntimäärä pitää lisätä myös yleiseen tuntikehykseen.

Lentoreserviupseerikurssin Pääesikunnan normista (2009) poikkeavat tavoitteet eri oppiaineittain:

Ase- ja ampumakoulutuksen päämääränä kokelaskaudella on suorittaa ainoastaan rynnäkkökiväärin ampumataitotesti ennen kotiutumista. Ampumataitotestin yleisenä tasovaatimuksena on, että kurssilainen ampuu vähintään tyydyttävän tuloksen. Jos kurssin tuloksen keskiarvo jää alle tyydyttävän tason, niin tämä on katsottava kertaavan koulutuksen perusteeksi ennen kurssilaisten kotiuttamista. Täydentävänä tietämyksenä voidaan kouluttaa huonon sään palveluksena (HSP) pistooliammuntoja, kuten aikaisemmin tutkielmassa mainitut pistooliammunnat 7-10.

Taistelu- ja marssikoulutuksen päämääränä on toteuttaa hiihtomarssi. Hiihtomarssia ennen on annettava lyhyt hiihdon perusteiden opetus hiihdettäessä sotilassuksilla. Perusopetuksen vaatimuksena on, että oppilas tietää sotilassuksien käytön ja huollon perusteet sekä kykenee suoriutumaan 20–25 kilometrin mittaisesta hiihtomarssista kevennetyssä varustuksessa. Hiihtomarssin tavoitteena on oltava luottamuksen rakentaminen niin, että kurssilainen tuntee kykenevänsä selviytymään sotilassuksilla latu- tai tieurattomassa maastossa. Tämä tavoite on muodostettu Pääesikunnan Asevelvollisten fyysisen koulutuksen normin joukkokoulutuskauden vaatimuksesta (2009, 16) ja sitä on pidettävä vähintään koulutuksen täydentävänä tietämyksenä.

Myöhemmin pelastautumiskoulutuksessa esiteltävä laskuvarjohyppyleiri Utin jääkäriyrykmentissä sisältää myös taistelu- ja marssikoulutusta osia. Hyppykoulutuksen ohessa siirtymiset tehdään juosten kevyessä maastovarustuksessa. Lentoreserviupseerikurssin koulutukseen olisi vähintään täydentäväksi tietämykseksi katsottava laskuvarjohyppyleiriä

edeltävinä viikkoina annettava juoksukoulutus. Tämän tavoitteena tulee olla ainoastaan maastokengissä juoksemiseen totuttaminen, ei fyysisen toimintakyvyn merkittävä parantaminen. Lentoreserviupseerikurssin kouluttajien on varmistettava, että oppilaille on perusteet suoriutua turvallisesti, ilman todennäköisiä terveydellisiä riskejä, laskuvarjokoulutuksen päätöstilaisuuden kolmen kilometrin juoksusta noin kahden kymmenen kilon lisävarustuksessa.

Fyysinen koulutuksen tavoitteena on lentoreserviupseerikurssin kokelaskaudella ylläpitää aikaisemmillä koulutuskausilla saavutettu kestävyys- ja voimataso, sekä kehittää taito-ominaisuuksia. Lentokoulutuksen ohessa ei hiihtomarssin ja pelastautumiskoulutuksien lisäksi ole varattu aikaa kuin keskimäärin 1,5 tuntia viikkoa kohden. Tämä määrä täyttää Pääesikunnan Asevelvollisten fyysisen koulutuksen normin (2009, liite 4) minimivaatimukset. Se ei riitä ennen lentopalveluksen alkua suoritettujen juoksutestien tulostason ylläpitämistä tai varsinkaan sen kehittämistä. Juoksutestin tulos ei itsessään ole tavoite, mutta se antaa suuntaa fyysisen toimintakyvyn tason kehittymisestä yksilön aikaisempiin tuloksiin tai muiden keskiarvoon verrattaessa. Näillä perusteilla on aikaisemmillä koulutuskausilla onnistuttava luomaan vapaa-ajalla tapahtuvaan omaehtoiseen harjoitteluun liikuntamyönteinen asenne. Tämä tarkoittaa esimerkiksi palkitsemisjärjestelmiä vapaa-ajan harjoittelun aktivoimiseksi läpi koulutuksen.

Katsottaessa lentoupeerin toimintakykyä puhtaasti fyysiseltä kannalta, niin on erittäin haastavaa sisällyttää lentoreserviupseerikurssin koulutukseen riittävää määrää fyysistä koulutusta, jotta loppuasetelma täytyisin Puolustusvoimien tavoitteiden mukaisesti, edes joltain osin⁷. Painopiste on lentoupeereilla perusteltua luoda viitteen mukaiseen loppuosaan ”...hallitsevat fyysisen kokonaisrasituksen säätelyn merkityksen joukkonsa koulutuksessa ja osaavat joukkonsa taistelukunnan ylläpidon perusteet.” Tässä on nähtävä kurssilainen itsensä johtajana, jonka vastuulla lopulta kaikki koulutus on. Yksilö ei voi paeta tosiasiaa, että hän on koulutusketjuna tärkein lenkki. Hänen on sisäistettävä kaiken koulutuksen lopulta

⁷ Pääesikunnan normi Asevelvollisten fyysinen koulutus (2011, 3). Lainausta koulutuskausitavoitteista: ”**Johtajakaudella** fyysisen koulutuksen tavoitteena on, että johtajat kykenevät täyttämään taistelutehtävänsä vähintään kahden viikon ajan jatkuvassa taistelukosketuksessa ja käyttämään kaikki voimavaransa 3-4 vuorokautta kestävään vaativaan ratkaisutaisteluun, hallitsevat fyysisen kokonaisrasituksen säätelyn merkityksen joukkonsa koulutuksessa ja osaavat joukkonsa taistelukunnan ylläpidon perusteet.”

kulminoituvan yksilön motivaatioon oppia uutta ja halua kehittyä kohti lentoupseerin vaatimuksia.

Yleinen sotilaskoulutuksen osalta ei lentoreserviupseerikurssilla ole muissa kuin johtaja- ja kouluttajakoulutuksessa Pääesikunnan normista (2009) poikkeavia tavoitteita. Kurssin lentokoulutuksen yhteyteen on kuulunut vuosina 2005–2012 johtaja- ja kouluttajakoulutuksesta tiimityöskentely, johtamiskäyttäytymisen kehittäminen sekä HSP-liikuntaharjoitusten vetämisinä koulutustaidon jatkokurssi. Nämä johtaja- ja kouluttajakoulutuksen osat on katsottava kurssin koulutuksen ydinaineeseen. Täydentävänä tietämyksenä voidaan pitää koulutustaidon harjoittelua.

Tiimityöskentelyn ohjaamista on tulevaisuudessa tarkennettava ja sovittava toimintatapamalli Ilmavoimien reserviupseerikoulun ja 4. lentueen välillä. Tiimityöskentelyä on jo nykyisellään lentopalveluksessa ja lentokoulutuksessa. Lentopalvelus aloitetaan joka aamu aamupalaverilla, josta käytetään lentopalveluksessa nimitystä aamubrief. Siinä lentopäivystäjäksi määrätty lentoreserviupseerikurssilainen esittelee päivän lentosäät ja lennonvarmistustiedot lentopalvelukseen osallistuvalla muulle henkilöstölle, joita ovat lentooppilaat ja lennonopettajat sekä lentotekniikan edustaja. Tämän jälkeen lentopalveluksen johtaja, vanhimmaksi lennonopettajaksi 4. lentueessa määrätty ilmavoimien tai Patrian lennonopettaja, esittelee päivän lentopalvelussuunnitelman sekä kertoo opetusmielessä esimerkiksi edellisen päivän erityiset tapahtumat - opiksi otettavaa. Aamubrief täyttää nykyisellään lähes täysin johtaja- ja kouluttajakoulutuksen tiimityöskentelyn periaatteet, mutta sitä voitaisiin vielä kehittää. Aamubriefin lisäksi johtaja- ja kouluttajakoulutuksen tiimityöskentelyn periaatetta pystytään nykyisellään täydentämään tyyppilentokoulutuksen aikaisten lentoryhmien viikkopalaverilla. Siinä lennonopettaja kokoaa lentoryhmänsä viikon lopulla ja pohtii ryhmän kanssa, pedagogisista lähtökohdista, miten edellisellä viikolla on kehitytty. Tämä käytäntö on ollut hajanaisesti käytössä vuosina 2005–2012. Tyyppilentokoulutuksen jälkeen pienryhmistä luovutaan ja siirrytään kurssikokonaisuuteen. Kehitysideana voitaisiin tyyppikoulutuksen jälkeen pienryhmän tiimipalaveri toteuttaa viikon viimeisen aamubriefin päätteeksi viikon tavoitekeskusteluna, kurssin kesken suoritettavana tiimityöskentelynä. Siinä lentopäivystäjä voisi olla lento-oppilaiden edustaja, joka esittelisi oppilaiden näkemyksestä viikon tapahtumat kootusti. Tämä tehtävä esitetään lisättäväksi lentopäivystäjän tehtäviin.

Haasteena tiimityöskentelyn toteuttamisessa on ollut lennonopettajille johtaja- ja kouluttajakoulutuksen tavoitteiden irrallisuus lentokoulutuksen tavoitteista. Suurin kehitettävä ja ohjattava asia on oppilaiden valmistautumisen ohjaaminen lentoryhmän viikkopalaveriin. Oppilaiden tulee kirjata itsenäisesti varusmiesjohtajan opintokirjan koulutuksen seurantaan kokelaskautensa kaikki tapahtumat. Tutkielman liitteessä yksi on kopio Pääesikunnan johtaja- ja kouluttajakoulutuksen normin liitteen kahdeksan ohjeista (2009, 14–16) koulutuksen seurannan osalta. Tiimipalavereiden ohjeistus ja valvonta tulee sopia 4. lentueen ja Ilmavoimien reserviupseerikoulun yhteistyössä niin, että johtaja- ja kouluttajakoulutus tulee huomioitua lentokoulutuksen ohessa tasavertaisena, ei toista poissulkevana, oppiaineena tavoitteineen. Päävastuu oppilaiden ohjeistamisesta ja Varusmiesjohtajan opintokirjojen lopullisesta arvioimisesta on oltava Ilmavoimien reserviupseerikoululla oppiaineen pääopettajalla.

Johtamiskäyttötymisen kehittäminen on jatkettava myös kokelaskaudella. Kokelaskaudella voidaan teettää joko aliupseeri- ja reserviupseerikurssikausien tapaan johtamiskäyttötymisen profiili tai vaihtoehtoisesti vuorovaikutuskäyttötymisen profiili. Vuorovaikutuskäyttötymisen profiili sopisi kokelaskauden päätteeksi, koska heillä ei ole suoranaisia alaisia lentopalveluksen aikana kuin oppilasesimiestehtävissä. Lentoreserviupseerikurssilaiset eivät saa lentopalveluksen aikana kuin keskimäärin yhden oppilasesimiestehtävän. Tämän perusteella ei välttämättä johtajakäyttötymisen arvio olisi tavoitteen mukaista. Toisaalta voidaan ajatella, että kurssi on viettänyt kokelaskauden päättyessä vuoden yhdessä. Tällöin jokaisella on ollut useampia johtamistehtäviä ja voitaisiin olettaa, että viimeisin palvelustodistukseenkin tuleva johtajaprofiili olisi näin myös paikkansa pitävin? Tämä ei vaikuta suoranaisesti koulutussisältöön, eikä näin ollen ole merkitystä kumman kurssilaisille teettää. Tutkielmassa annetaan koulutuksesta vastaavalle perusyksikölle vapaus valita, vaikka kurssikohtaisesti erilailla. Johtamiskäyttötymisen kehittämisen opetuksen tavoitteena on, että koulutettavat hallitsevat oman oppimisensa ohjaamiseen ja syväjohtamisen mallin mukaisen johtamisen. Tätä on pidettävä lentoreserviupseerikurssilla koko johtaja- ja kouluttajakoulutuksen ydinaineena, jonka ympärille koulutus tulee sitoa jatkuvana kasvuna lentoupeerin uralla.

Kansalaiskasvatuksen osalta ei lentoreserviupseerikurssilla ole Pääesikunnan Varusmiehille yhteisesti koulutettavien asioiden normista (2009) poikkeavia tavoitteita. Kurssin johtajan oppitunnit tukevat maanpuolustustahdon kehittämistä myös reserviupseerikurssikaudella. Kokelaskauden lopulla on pyrittävä, rekrytointia tukevana toimintana, toteuttamaan vähintään

vierailu Maanpuolustuskorkeakouluun Santahaminaan kadettikurssien toimintaympäristöön. Lisäksi laskuvarjohyppykoulutuksen ohessa on pyrittävä toteuttamaan vierailu Utin jääkärirykmentin Helikopteripataljoonaan ja sen toimintaympäristöön. Vuosina 2005–2011 on Utin kanssa yhteistyössä toteutettu myös helikopterilennätykset yksittäisille oppilaille. Tätä ei voida pitää kuitenkaan koulutuksen ydinaineeseen kuuluvana, vaikka tukeekin maavoimien ohjaajaopintosuunnalle rekrytointia.

Aselaji- ja koulutushaarakoulutuksessa on kokelaskauden painopiste. Pääoppiaineena on **lentokoulutus**, mutta myös sitä tukevat lentoteoriat. Ilmavoimien taktiikan koulutusta ei anneta enää kokelaskaudella, mutta lentokoulutuksen kolmen viikon mittainen joukko-osastoharjoitus sisältää tutustumista hävittäjälentäjän toimintaympäristöön. Tutkimustyössä ei tullut esille perusteita, jotka eivät tukisi joukko-osastoharjoituksen toteuttamista. Se koetaan Rautasen tutkimuksessa oppilaista erittäin tärkeänä osana koulutusta, kun he muodostavat kokonaiskuvaa lentoupseerin ja erityisesti Hornet-hävittäjälentäjän työympäristöstä. Aikaisemmilla koulutuskausilla mahdollisesti peruuntunut lennostovierailu voidaan korvata tässä harjoituksessa. **Lentoteoriat** (LIITE 1) suoritetaan hyväksytysti loppuun, jotta oppilaat voivat aloittaa tai jatkaa lentokoulutustaan. Lentoteorioiden oppimisen taso mitataan, kuten aikaisemmilla koulutuskausilla 75 prosentin osaamistasovaatimuksella. Nykyisellään eri lentolajien omat oppitunnit on katsottu tarkoituksen mukaiseksi pitää vasta juuri ennen lentolajin lentokoulutuksen aloittamista. Tutkielmassa ei ole tullut esiin perusteita, jotka vaatisivat muuttamaan nykyistä käytäntöä. Tällä tavalla lento-oppilaan toimintakykyä rakennetaan portaittain. Se tukee psyykkisen kyvyn ja fyysisen taidon optimaalisempaa oppimista. Lento-oppilas oppii käytännön harjoittelulla ennen lentokoulutuksen alkua ja sen alussa, lentokoneen ohjaamoympäristön hallitsemisen tasolle. Oppilaan ohjaamoympäristön tieto- ja taitotasot arvioidaan ”hupputentillä”, sokkona suoritettavalla käytännön kokeella, jossa hänen on löydettävä ohjaamon hallintalaitteet lentokoulutuskelpoisuuden todentamiseksi. Tällä käytännön kokeella testataan, että oppilas hallitsee Vinkan ohjaamoympäristön hallintalaitteiden sijainnin ja käytön. Kokeen läpäisemisen katsotaan osoittavan lento-oppilaan olevan valmis VN1 -lentokoulutusohjelman mukaisen koulutuksen aloittamiseen.

Lentokoulutuksen tavoitteena on VN1 -lentokoulutusohjelman opettaminen täysimääräisesti, vähintään kadettikurssille valittaville. Samalla perusteella se on **kokelaskauden koulutuksen tärkein ydinaines**. Kaiken muun koulutuksen tulee tukea lentoturvallisen koulutusympäristön rakentumista. VN1 -lentokoulutusohjelman tavoitteena on, että lento-oppilas osaa

alkeislentokoneen lentämisen perusteet tyyppi-, suunnistus-, mittari- ja taitolentokoulutuksissa (LIITE 2). Oppilaiden tulee osoittaa lentotaitonsa hallitsemisen tasolla tyyppi-, suunnistus- ja taitolentokoulutuksissa. Tämän jälkeen he kykenevät suoriutumaan turvallisesti edellä mainittujen lentolajien yksin suoritettavista harjoituslentoista. Mittarilentokoulutuksessa ei ole harjoituslentoja, vaikka VN1 -lentokoulutusohjelma antaa myös mittarilentokoulutukselle tavoitteen muiden lentolajien tasolle (LIITE 2). Tähän ei lentokoulutusohjelma suoranaisesti anna perusteita. Tutkielmassa nähdään mittarilentokoulutuksen tavoitteissa perustelluksi tavoitetaso, jotta lento-oppilas voisi yllättävässä tilanteessa suorittaa mittarilentolähestymisen itsenäisesti. Lento-oppilaiden harjoitus säävaatimukset sekä operatiiviset säänseurantamenetelmät ovat olleet riittävät, eikä lentoreserviupseerikurssilaisia ole joutunut vuosina 2005–2012 tekemään harjoituslennolla mittarilentolähestymistä mittarilento-olosuhteissa (IMC).⁸

Lentoreserviupseerikurssin lentokoulutukseen kuluvasta ajasta on tutkielmassa tehty tuntikehyslaskelmat (LIITE 4). Niiden perusteella muodostetaan perusta sille, mitä jää kokelaskauden koulutuksesta todellisuudessa käyttöön muuhun kuin lentokoulutukseen. VN1 ja VS1 -lentokoulutusohjelmat on lennettävä, jotta kadettikurssilla voidaan siirtyä VN2 ja VS2 -lentokoulutusohjelmien kouluttamiseen. Kauhavan ohjaajan alkeis- ja jatkokurssien opetussuunnitelmista on peritty lentoreserviupseerikurssien opetussuunnitelmaan (2009) lentokoulutukselle varattava 720 tunnin aika. Kauhavalla oli käytetty laskentaperusteena seuraavia perusteita: yksi opintopiste 27 tuntia koostuu seitsemästä (7) lentotehtävästä tai kymmenestä (10) simulaattorilentotehtävästä. Näitä on tutkielmassa laskennallisesti verrattu liitteessä neljä, mutta todetaan Kauhavan aikaiset jo hyväksytyt laskentaperusteet todenmukaisiksi ja käytetään niitä.

VN1 -lentokoulutusohjelmassa (2011) on yhteensä 60 lentotehtävää ja VS1 -lentokoulutusohjelmassa (2011) on 16 simulaattorilentoa. VN1 -lentokoulutuksen kouluttamiseen kuluu aikaa yhteensä 387,8 tuntia ja VS1 -lentokoulutusohjelman kouluttamiseen kuluu 43,2 tuntia (LIITE 4). VS1 -lentokoulutusohjelman tyyppisimulaattorilennot katsotaan perustelluksi toteuttaa jo reserviupseerikaudella, jotta VN1 -lentokoulutus voidaan aloittaa viimeistään kokelaskauden alusta alkaen.

⁸ IMC= Instrumental Meteorological Conditions, Lentosäännöt, määritelmät, www.finavia.fi. IMC-olosuhteissa lento tapahtuu mittareista havainnoimalla, pilven sisällä tai sateessa, eikä visuaalisesti ulkoa, kuten näkölento-olosuhteissa (VMC). VMC=Visual Meteorological Conditions.

Tyypisimulaattorilentoihin kuluu liitteen neljä mukaisesti aikaa 13,5 tuntia. Yhteensä lentoreserviupseerikurssin lentokoulutuksen antamiseen menee 431,0 tuntia tehokasta aikaa, josta kokelaskaudelle jää tyypisimulaattorilentojen siirtämisen jälkeen 417,5 tuntia. Tänä aikana ei voida olettaa lento-oppilaan kykenevän muuhun toimintaa kuin liitteessä neljä kuvattuihin lentotehtävän eri toimiin. Tämä on selvästi alle nykyisellään suunnitellun 720 tunnin. Tutkielmassa esitetään lentopalvelukseen varattavan 530 tuntia, joka on noin 27 prosenttia suurempi kuin yksittäisen lento-oppilaan koulutukseen menevä tehokas aika. Tähän yli jäävään osaan ei tutkielmassa esitetä liitettävän muuta koulutusta. Esitykselle ei löydetä tutkielmassa laskennallisia perusteita. Käytäntö on vuosina 2005–2012 osoittanut, että 40–45 lento-oppilaan VN1 ja VS1 -lentokoulutusohjelmien läpivieminen saadaan toteutettua 95–100 prosenttisesti. On huomioitavaa, että laskennallisessa ajassa, 431,0 tunnissa, lentokoulutuksen läpivieminen vaatisi esimerkiksi jokaiselle lento-oppilalle varattavan aina toimiva lentokone, aina käytössä oleva lennonopettaja ja lentotehtävien välisen levon sekä ruokataukojen väliin jättämisen. Lento-oppilaan tulisi pysyä myös itse terveenä. Nämä kaikki esimerkkinä mainitut asiat sisältävät kaikki epävarmuustekijöitä. Ei voi edes olettaa, että 431,0 tuntia riittäisi koulutuksen antamiseen. Onko lentoreserviupseerikurssin lentokoulutukseen varatussa tuntikehyksessä liikaa ilmaa vai liian vähän? Riittääkö siis 530 tuntia lentokoulutuksen antamiseen lentoreserviupseerikurssille? Sen tarkempi selvittäminen jää tulevaisuuden tutkimuksien varaan, mutta vuosien 2005–2011 kokemuksilla voidaan todeta sen riittävän juuri ja juuri.

Pelastautumiskoulutusta annetaan kokelaskaudella kahdessa viikon pituisessa harjoituksessa: laskuvarjohyppyleiri ja vesipelastautumisharjoitus.

Laskuvarjohyppyleirin tavoitteena on, että oppilas hallitsee pakkolaukaisuvarjolla hypättäessä turvallisen alastulon maahan, sekä tietää perusteet laskeuduttaessa metsää, taajamaympäristöön tai veteen. Tämä koulutus on katsottava lentokoulutuksen ydinaineeseen, mutta nykyisen Utin jääkäriyrykmentin kanssa sovitun ajankohdan johdosta sitä ei tule pitää ainutkertaisena opintona yksittäisen kurssilaisen osalta. Syystä tai toisesta lentoreserviupseerikurssin aikana väliin jäävä hyppykoulutus tulee suorittaa kuitenkin viimeistään kadettina seuraavien lentoreserviupseerikurssin mukana. Yksittäisen kadetin lisääminen lentoreserviupseerikurssin laskuvarjohyppyleirille ei ole ollut ongelma Utin koulutukselle. Laskuvarjohyppykoulutuksen sijoittuminen VN1 -lentokoulutusohjelman loppuosalle ei ole optimaalisin. Hyppykoulutuksen siirtämistä esimerkiksi lentoreserviupseerikurssin peruskoulutus- tai aliupseerikurssikaudelle on yritetty yhteistyössä

Utin jääkäriyrykmentin kanssa. Utin oma hyppykoulutus painottuu loppukesästä alku syksyyn, eikä tästä syystä koulutuksen siirtäminen ole ollut mahdollista lentoreserviupseerikurssilla. Hyppykoulutuksen siirtämisen neuvotteluja tulisi edelleen jatkaa lentoturvallisuuden nimissä. Utin päätehtävä on oman hyppykoulutuksen antaminen, mutta olisi toivottavaa lentoturvallisuuden nimissä saataisiin lentoreserviupseerikurssin hyppykoulutus siirrettyä ennen lentokoulutuksen aloittamista.

Keuruulla Ilmavoimien esikunnan järjestämän vesipelastautumisharjoituksen tavoitteena on, että oppilas hallitsee toiminnan laskeuduttaessa Vinka-valjailta veteen sekä osaa toiminnan laskeuduttaessa veteen Hawk-lentovarustuksessa. Nämä molemmat taidot ovat katsottava lentokoulutuksen vaatimuksesta koulutuksen ydinaineeseen. Vesipelastautumisharjoitusta ei, laskuvarjohyppykoulutuksen tavoin, pidetä tutkielmassa ainutkertaisena. Vesipelastautumiskoulutus on suoritettavissa kadettikurssilla lentoreserviupseerikurssin mukana ilman ongelmia, kun puhutaan yksittäisistä kadeteista. Täydentäväksi tietämykseksi tutkielmassa luokitellaan vesipelastautumisharjoituksen ohessa annettava opetus heittoistuimen toiminnasta teoriassa, pienryhmäpelastautumiskoulutus vesiympäristössä ja helikopterin kanssa yhteistyön harjoittelua vedestä pelastauduttaessa.

Lentoreserviupseerikurssin kaiken toiminnan tulee kokelaskaudella huomioida lentokoulutuksen mahdollisimman häiriötön toteutuminen. Tämä ei kuitenkaan saa tarkoittaa, että muita lentoupseerin toimintakykyä kehittäviä tehtäviä ja toimia ei olisi kokelaskaudella ollenkaan. Myös kadettikurssin ohjaajaopintosuuntien rekrytointi osana valintoja on huomioitava kaikessa toiminnassa. Jokainen muutos kurssin koulutuksessa tulisi sisältää jonkinlaisen riskianalyysin vaikutuksista kadettikurssille rekrytoitumiseen.

Erityisenä haasteena ovat johdetun liikuntakoulutuksen sekä johtaja- ja kouluttajakoulutuksen opetuksen puuttuminen koko kokelaskauden ajalta. Näiden molempien oppiaineiden tietojen ja taitojen ei voida olettaa kehittyvän kokelaskaudella itsestään. Lentoupseerien elämäntavat tulee kehittää liikunnallisesti aktiiviseksi. Henkilökuntaan kuuluvilla lentoupseereilla ei ole kuin kaksi tuntia aikaa käyttää viikkotyöstään fyysisen toimintakyvyn kehittämiseen. Tämä ei ole riittävä määrä takaamaan kehoon kohdistuvien rasitusten kestämistä pitkällä lentouralla. Liikuntakoulutus ei saa jäädä koulutuksen tasalle, vaan on tärkeää syyttää kurssilaisissa liikunnalliset elämäntavat. Vain liikunnallinen elämäntapa, jossa liikuntaan huomattavasti enemmän kuin kaksi tuntia viikossa, antaa parhaan ennaltaehkäisyn hävittäjälentämisen rasisvammoille.

3.5 Lentoreserviupseerikurssin luomat valmiudet lentoupseerin uralle

Kuten kokelaskauden tavoitteiden lyhyessä loppupäätelmässä todetaan, niin lentopalvelus ja jatkokoulutukseen rekrytointi ovat lentoreserviupseerikurssin merkittäviä aselaji- tai koulutushaarakohtaisia erikoisuuksia verrattuna muihin varusmieskoulutuksiin. Tämä ei merkitse sitä, että lentoreserviupseerikurssin koulutus tulisi suunnitella täysin poikkeavista lähtökohdista. Puolustusvoimien ohjeet ja määräykset antavat rajat ja myös ohjeelliset suunnat koulutuksen toteuttamiselle varusmieskoulutuksessa. Lentoreserviupseerikurssin koulutuksen tulee perustua niihin, määräyksien osalta täysin ja ohjeiden osaltakin vain perustellusti poiketen. Aikaisemmissa kurssin opetussuunnitelmissa on osa opetuksesta ajautunut omalle uralleen ilman perusteltua tavoitetta. Esimerkiksi ammutakoulutus, jossa lentoreserviupseerikurssi on ollut ajoittain mukana Koulutuspataljoonan loka-marraskuun ampumaleirillä. Joskus kurssi on ollut valmistelemassa ampumaleiriä, mutta ei ole kuitenkaan saanut itse ampua.

Tässä tutkielmassa määritettiin eri koulutuskausien koulutuksen punainen lanka, josta punoutuisi kurssin vuoden kestävä koulutus aikana yhteinen köysi. Koulutuksen lopullisena tavoitteena on valikoitunut lentoupseerin alku valmiina kadettikurssin koulutukseen.

Peruskoulutuskauden tärkeimpänä tavoitteena on ollut ja tutkielmassa nähdään myös tulevaisuudessa olevan sotilaan perustaitojen, tietojen ja asenteiden opettaminen sekä harjoittelu. Koulutus painottuu yksilön toimintaan joukon osana. Peruskoulutuskauden päätteeksi lentoreserviupseerikurssilaisten on läpäistävä sotilaan perustutkinto, kuten kaikkien varusmieskoulutusta suorittavien alokkaiden. Lisäksi kaikkien on saavutettava vähintään tyydyttävä taso rynnäkkökivääriammuntataidossa, mitattaessa sitä ampumataitotestillä.

Aliupseerikurssikauden tavoite on johtaja- ja kouluttajakoulutuksen perusteiden opettaminen niin, että kurssilainen osaa ryhmän kokoisen joukon johtamisen ja kouluttamisen perusteet. Aliupseerikurssikaudella on aloitettava myös aselaji- ja koulutushaarakoulutus, jossa päätavoitteena on lentoteoriakoulutus ja pelastautumiskoulutuksen aloittaminen. Lentoteorioiden opettaminen jo aliupseerikurssikauden alusta alkaen ei ole optimaalista, jos ajatellaan yksistään lentokoulutuksen aloittamisen ajankohtaa helmikuussa. Ensimmäisten oppituntien ja ensimmäisten VN1 -lentokoulutusohjelman mukaisten lentojen väli on jopa

viisi kuukautta. Koulutuksen kokonaisuuden kannalta tutkielmassa nähdään kuitenkin nykyinen lentoreserviupseerikurssin koulutusmalli perusteltuna myös tulevaisuudessa, koska tämä tuo vaihtelua viikko-ohjelmiin. Sen ovat haastateltavat oppilaat kokeneet merkittävästi motivaatiota lisäävänä tekijänä aikaisemmin esitellyssä Rautasen tutkielmassa.

Reserviupseerikurssikaudella on tavoitteena kouluttaa johtaja- ja kouluttajakoulutuksen opetus tasolle, jossa oppilas hallitsee joukkueen kokoisen joukon johtamisen ja kouluttamisen perusteet rauhan ajan toimintaympäristössä, sekä osaa sodan ajan vartiojoukkueen johtamisen perusteet ilmavoimien tukikohtaympäristössä. Reserviupseerikauden jälkeen oppilaan on hallittava pelastautumisen perusteet. Hänen on kyettävä selviytymään Vinkalento- koulutuksessa rauhan aikana mahdollisesti tapahtuvasta pakkolaskun tai laskuvarjohypyn jälkeisestä pelastautumisesta pienryhmässä kaikkina vuodenaikoina vähintään 48 tunnin ajan. Tänä aikana katsotaan tutkielmassa pelastusjoukkojen kykenevän paikantamaan ja evakuoimaan pelastettavat kansallisessa rauhan ajan toimintaympäristössä. Lentoteorioiden oppilaan on hallittava niin, että hän kykenee aloittamaan VN1 -lentokoulutusohjelman mukaiset lennot. Lentoteorioiden hallitsemisen taso katsotaan täyttyvän vähintään 75 prosentin osaamisvaatimuksella. Reserviupseerikurssikauden päättyessä on oppilaiden asenne sotilaskoulutusta kohtaan oltava tasolla, jotta hänelle voidaan aloittaa lentokoulutus turvallisesti.

Kokelaskauden päätavoitteista on lentokoulutuksen toteuttaminen VN1 -lentokoulutusohjelman (LIITE 3) tavoittein, *”VN1 -lentokoulutusohjelman jälkeen oppilaan on hallittava tyyppi-, suunnistus-, mittari- ja taitolennon perusteet siten, että VN2 -lentokoulutusohjelma voidaan aloittaa.”* Kokelaskaudella on johtaja- ja kouluttajakoulutuksen tavoitteena harjoituttaa oppilas oman johtamiskäyttämisen kehittämisessä niin, että hän sisäistää oman oppimisen kehittämisen merkityksen osana lentoupseerina kehittymistä. Pelastautumiskoulutuksessa viimeistään kokelaskauden jälkeen oppilaan on hallittava laskuvarjohyppy ja alastulo sekä maahan, että veteen. Lisäksi oppilaan tulee tietää perusteet laskeuduttaessa metsään tai taajamaympäristöön.

Kokelaskauden päättyessä kurssilaiset tekevät päätöksensä hakeeko kadettikurssin ohjaajaopintosuunnille vai ei. Rekrytointinäkökulma tulee olla jatkuvana ajatuksena läsnä koko koulutuksen ajan, ei pelkästään kokelaskaudella. Nykyinen koulutusmalli ja erityisesti oppilasmäärä, ovat taanneet hyvän laadun kaikille kadettikurssin ohjaajaopintosuunnille. Tikkakoskella koulutetun ensimmäisen Lentoreserviupseerikurssi 80 rekrytointi epäonnistui

ja Kadettikurssi 93. ohjaajaopintosuuntia jouduttiin täydentämään erillisvalinnalla kadettikurssin muilta linjoilta. Lentoreserviupseerikurssi 80 kokelaskauden lentokoulutus noudatti Kauhavan kaksiportaista mallia, jossa lentokoulutuksen puolella välissä tehtiin karsiva väliarviointi. Lentopalveluksen keskeyttävälle järjestettiin tehtävätukiupseerin koulutus tähtäämään reservin tehtävään. Jostain syystä kurssilaisista seitsemän keskeytti lentokoulutuksen vapaaehtoisesti? Yhtenä syynä on varmasti ensimmäisen kurssin kärsiminen koulutuksen siirron murrosvaiheesta. Myös osa seitsemästä omaehtoisesta lentokoulutuksen keskeyttäjästä oli tullut valituksi Suomen Ilmailuopiston siviililentäjäkoulutukseen. Ilmavoimien reserviupseerikoulussa nähtiin kuitenkin todennäköisempänä, että mielenkiintoinen tehtävätukiupseerin koulutus hävittäjälentolaivueissa ja loppupalvelus kahden-kolmen hengen pienryhmissä yhdistettynä valituksi tulemiseen Suomen Ilmailuopiston koulutukseen veivät motivaation jatkaa Vinka-lentokoulutusta. Tulevaisuudessa on harkittava tarkkaan, jos suunnitellaan reservin tehtävän kouluttamisen merkittävää kasvattamista. Siinä saatetaan menettää potentiaalisia hakijoita kadettikurssille ja näin heikentää kurssin päätavoitteen saavuttamista - tiedoiltaan, taidoiltaan ja asenteeltaan sopivia kadettikurssilaisia.

4 POHDINTA

4.1 Keskeiset johtopäätökset

Lentoreserviupseerikoulutuksen opetus suunnitelmatyö on odottanut koko Tikkakosken ajan kurssin koulutuksen koostamista yksiin kansiin. Kauhavan aikana lentoreserviupseerikurssista ja ohjaajakursseista oli yksi opetus suunnitelma, joka sisälsi kaikki koulutuskaudet. Näin ei ole vielä Tikkakoskella. Tämä tutkimustyö antaa hyvän lähtökohdan opetus suunnitelman koostamiselle ja koulutuksen kehittämiseksi.

Peruskoulutuskaudella suurimmat kehittämissideat liittyvät mahdollisuuksiin, jos kurssin koulutus kyettäisiin järjestämään yhdestä perusyksiköstä koko palveluksen ajan. Tällä hetkellä tuo perusyksikkö on Ilmavoimien reserviupseerikoulu. Lentoreserviupseerikurssin peruskoulutuskauden toteuttaminen Aliupseerikoulun muusta peruskoulutuskaudesta erillään, vaatii vähintään kaksi omaa henkilökuntaan kuuluvaa kouluttajaa. Jos lentoreserviupseerikurssilla on tulevaisuudessa tämä tilanne, niin tämä antaisi mahdollisuuden suunnitella täysin oma peruskoulutuskauden läpiviennin. Peruskoulutuskaudella voitaisiin aloittaa pelastautumiskoulutuksen perusteet, antaa laskuvarjojohppykoulutus tai syventyä tulevaisuudessa ICCS-koulutuksen tavoitteisiin. Nykyisillä kouluttajaresursseilla tämä ei ole mahdollista, joten peruskoulutuskausi nähdään tutkielmassa tarkoituksenmukaiseksi kouluttaa muun kesän saapumiserän mukana Aliupseerikoulussa.

Aliupseerikurssikaudella merkittävimpänä kehitysideana tutkimustyössä nousee esille ICCS-koulutuksen huomioiminen. Erityisesti lentoupeerin toimintakykyyn painottuvan ampumakoulutuksen toteuttaminen aliupseerikurssikaudesta alkaen sotilaspistoolilla, on merkittävä muutos nykyiseen rynnäkkökivääriin painottuvaan ja hajanaisesti sotilaspistooliammuntaan keskittyvään koulutukseen. Aliupseerikurssikaudella olisi kyettävä antamaan pistooliammunnan teoriakoulutus ja aloitettava harjoittelu niin, että reserviupseerikurssilla voidaan aloittaa itse ampumakoulutus. Toinen kehitysidea koskee johtaja- ja kouluttajakoulutusta, jossa aliupseerikurssikaudelle siirrettäisiin reserviupseerikurssikaudelta 20 tunnin osuus Johtamistaidon peruskurssista. Se mahdollistaisi Johtamistaidon jatkokurssin toteuttamisen jo kokelaskaudella, joka taas vapauttaisi kokelaskauden aikaresursseja lentokoulutuksen onnistuneelle toteuttamiselle. Jos näin ei toimita, niin johtaja- ja kouluttajakoulutuksen tavoitteiden mukainen toteutuminen vaarantuu.

Reserviupseerikurssikauden koulutus on tulevaisuudessakin pidettävä psyykkisen toimintakyvyn koetin kivenä. Koulutuksen teoriaosuus painottuu juuri tälle koulutuskaudelle. Lentoupseerin on kyettävä urallaan perehtymään kirjalliseen tietoon useaan otteeseen ja monesti lyhyessä ajassa. Johtamistaidon jatkokurssilla johtajan toimintakyvyn kouluttaminen, harjoittelu ja arvioiminen tukikohtaympäristössä antavat perusteita oppilaille omien vahvuuksien ja heikkouksien kehittämisestä. Reserviupseerikurssikaudella voidaan toteuttaa pistooliammunnat 1-6 ja 11 (ampumataitotesti) esitetyllä tuntikehyksellä. Ne täyttävät samalla ilmavoimien ICCS-koulutuksen vaatimukset.

Kokelaskaudella koulutuksen sisältöön on kehitysideoina ainoastaan johtaja- ja kouluttajakoulutuksen tiimityöskentelyn tarkka ohjeistaminen ja johtaminen sekä toiminnan valvonta ja arvioiminen. Lennonopettajien vastuulle ei tule jättää tiimityöskentelyn johtajakoulutuksen huomioimista. Heillä on riittävästi haasteita turvallisen lentokoulutusympäristön kehittämisessä ja ylläpitämisessä. Merkittävänä tekijänä tutkimustyössä nähdään todenmukaisemman tuntikehyksen uudelleen laskeminen. Sen mukaisesti koulutuksen suunnitteleminen on nyt kurssin johtajalle huomattavasti realistisempaa. Tämä ehkäisee joutumasta tilanteeseen, jossa esimerkiksi varusmiesten määräyksien mukaisia lomia jäisi säännönmukaisesti käyttämättä. Tämä ei voi olla tulevaisuudessa enää hyväksyttävää. Tähän asiaan liittyen on myös kuntoisuuslomien myöntämistä harkittava tarkkaan, koska käyttämättä jäävien palkintolomien arvo sotii itseään vastaan. Kokelaskaudella nykyisin toteutettava joukko-osastoharjoitus on säilytettävä lentoupseerin toimintaympäristön hahmottamiseksi, lisäksi laskuvarjohyppyleiri ja vesipelastautumisharjoitus on toteutettava nykyisen sisältöisinä viimeistään kokelaskaudella.

Alla on koostettu osaamisperustaisesti vastaukset tutkielman pääongelmaan: ”Mikä on lentoreserviupseerikurssin koulutuksen ydinaines?”(*TASO*, jolle koulutus tulee antaa):

- **Peruskoulutuskausi:** Yksittäisen sotilaan taitojen opettaminen pitäen sisällään rynnäkkökivääriampumataidon opettamisen (hallitsee) ja palautteen antamisen sekä vastaanottamisen syväjohtamisen mallin mukaisesti (ymmärtää).
- **Aliupseerikurssikausi:** Johtaja- ja kouluttajakoulutuksen perusteiden teoreettinen opettaminen (tietää), ryhmän kouluttamisen opettaminen (hallitsee) ja syväjohtamisen mallin opettaminen (ymmärtää) sekä lentoteoriakoulutuksen aloittaminen (tietää-hallitsee).
- **Reserviupseerikurssikausi:** Johtaja- ja kouluttajakoulutuksen syventäminen (tietää), joukkueen kouluttamisen opettaminen (osaa), joukkueen johtamisen opettaminen

(hallitsee), syväjohtamisen mallin opettaminen (sisäistää) ja lentoteoriakoulutuksen opettaminen (tietää-hallitsee) sekä pistooliampumataidon perusteiden opettaminen (osaa).

- **Kokelaskausi:** VN1 ja VS1 -lentokoulutusohjelmien opettaminen (hallitsee), pelastautumiskoulutuksen opettaminen: laskuvarjohyppy maahan ja veteen (hallitsee), laskuvarjohyppy metsään ja taajamaympäristöön (tietää-osaa), sekä pelastautumisen opettaminen niin, että oppilas kykenee säilyttämään toimintakykynsä mahdollisen laskuvarjohypyn tai pakkolaskun jälkeen 48 tunnin ajan kaikkina vuodenaikoina Suomessa maa- ja sisävesialueella (viimeistään kokelaskaudella) sekä lentoturvallisuuden merkityksen opettaminen (sisäistää).

Koulutuksen kokonaistuntikehys on rakennettu niin, että siinä on liikkumavaraa kurssien välillä tilanteen mukaiselle johtamiselle. Tutkielmassa nähtiin erittäin tärkeäksi peruskoulutus-, aliupseerikurssi- ja reserviupseerikurssikaudelle tavoitteena varata Pääesikunnan normin ohjeistama 10–15 prosentin osuus koulutuksesta päällikön kertaus- ja rästikoulutukselle. Tämä luo koulutukseen tarvittavaa joustavuutta, eikä aja koulutusta viikko-ohjelman tasalla ahtaalle. Jos koulutuksessa suunnitelma toteutuu sellaisenaan, niin rästi- ja kertauskoulutuksen aika voidaan käyttää tarvittaessa koulutettavien omien toiveiden mukaisesti. Tämän uskotaan parantavan myös palvelusmotivaatiota. Kokelaskaudella tämä 10–15 prosentin reservi on sisällytetty lentokoulutuksen 530 tunnin tuntikehykseen. Jos lentokoulutukselta aikaa jää yli, niin sitä tulee lähtökohtaisesti kohdentaa liikuntakoulutukseen lisäämään 1,5 tunnin keskimääräistä opetusta.

4.2 Diskussio

Inspiraatio tutkimustehtävään syntyi toimiessani Ilmavoimien reserviupseerikoulun johtajana. Lentoreserviupseerikurssin koulutuksen opetussuunnitelma työ ei ole edennyt vuosina 2005–2012 vaaditulla tavalla. Vuonna 2004 aloitin lentoreserviupseerikurssin koulutuksen valmistelut niin, että syksyllä 2005 voitiin koulutus aloittaa Tikkakoskella. Opetussuunnitelmat olivat hyvin pitkälle kopioituja Kauhavan ohjaajakurssien opetussuunnitelmista. Käytännössä peruskoulutuskaudesta reserviupseerikurssikauteen asti koulutuksen toteuttivat henkilöt, jotka eivät olleet aikaisemmin olleet lentoreserviupseerikurssin kanssa tekemisissä. Tähän nähden koulutuksen aloittaminen onnistui kuitenkin tyydyttävästi. Näiden asioiden perusteella näin esiupseerikurssin

tutkimustyön erittäin hyvänä mahdollisuutena kehittää lentoreserviupseerikurssin opetussuunnitelmaa, joka oli jäänyt arjen kiireiden jalkoihin koulutusta pyöritettäessä.

Tämän tutkimustyön tulokset lähetetään Ilmavoimien reserviupseerikouluun jaettavaksi henkilökunnalle ja erityisesti tuleville lentoreserviupseerikurssin johtajille koulutuksen kehittämisen tueksi. Tämä tutkielma kokoo myös koulutuksen kokonaisuuden yksiin kansiin, josta lentoreserviupseerikurssin koulutussisältöön ja -ympäristöön pääse helposti tutuksi.

Muodostettu tutkimusasetelma, kirjallisiin lähteisiin perustuva sisältöanalyysi, osoittautui onnistuneeksi. Lentoreserviupseerikurssin koulutuksen vertaaminen puolustusvoimien ohjeisiin ja määräyksiin oli avartavaa ja toi muutamia erittäin merkittäviä huomioita, kuten kokelaskauden tuntikehyksen todellinen ja suunnitelmatason vaikutukset koulutuksen suunnitteluun. Eroa oli tutkimuksen laskelmien mukaan tasan 20 prosenttia. Käytännössä tämä ongelma on ohitettu aikanaan toteamuksella, että lentoreserviupseerikurssilaisilla on aina jäänyt lomina käyttämättä. Tutkimustyössä seuraukselle löydettiin nyt myös syy.

Tutkimusasetelman valinnasta on huomioitava, että pelkkä kirjallisuus ei tuo kaikkia näkökulmia esiin. Tässä tutkielmassa se kuitenkin rajattiin ainoaksi näkökulmaksi, jota ei täysin tue Ilmasotakoulun opetussuunnitelmatyöohjeen luvussa kolme ohjattu opetussuunnitelman kehittämisohje (Penttinen; Minkkinen, 2007). Siinä ohjataan opetussuunnitelman perusrakenne viisivaiheiseksi sykliseksi prosessiksi. Tämä tutkimustyö painottui vain prosessin vaiheiseen neljälle, erityisesti ydinainesanalyysiin. Tämän tutkimustyön toivotaan aloittavan Koulutuspataljoonassa edellä mainitun säännönmukaisen opetussuunnitelman kehitystyön, jossa yksi sykli voisi olla esimerkiksi viisi vuotta. Tätä tutkimustyötä edeltävä vastaava työ on valmistunut vuonna 1994. Kahdeksantoista vuotta on aivan liian pitkä aikaväli koulutuksen tarkasteluun.

Puolustusvoimauudistus ja sen vaikutukset konkretisoituvat kesällä 2012. Tämä tutkielma on tehty kesken uudistuksen, eikä tarkkaa tietoa tulevaisuuden muutoksista ole ollut käytössä. Tutkielmassa ei ole pohdittu edes todennäköisenä pidetyn Siilasmaan työryhmän esityksen vaikutuksia koulutuksen lyhentämisestä hallinnollisin perustein kahdella viikolla. Tutkielman tekijä yhtyy työryhmän esitykseen, mutta ei nähnyt perustelluksi käsitellä mitään keskeneräistä asiaa puolustusvoimauudistukseen liittyen.

4.3 Jatkotutkimuksien tarve

Opetussuunnitelmatyön ja arviointijärjestelmän sekä valintajärjestelmän suunnittelu on toteutettava yhteisenä prosessina. Tässä tutkielmassa keskityttiin ainoastaan selvittämään koulutuksen ydinainesta osana opetussuunnitelmatyötä. Monessa kohdassa olisi ollut käytännöllistä kirjata välijohtopäätöksiä myös arviointijärjestelmään esimerkiksi termistöjen yhtenäistämiseksi tai arvioitavien oppiaineiden koostaminen yhteiseen tekijään, kuten ase- ja ampumakoulutus osaksi liikuntakoulutuksen arviointia. Tulevaisuudessa toivotaan lentoreserviupseerikurssilla käyttöönotettavan edellisessä kappaleessa esitetty opetussuunnitelmatyön viisivaiheinen syklinen prosessi. Siihen tulee sisällyttää myös opetussuunnitelman rinnalle arviointiohjeen perusteiden päivittäminen.

Tutkimustyössä esiinousseet jatkotutkimuksien aiheet:

Ilmavoimien tai Ilmasotakoulun esikunnan vastuulle esitettävä jatkotutkimustarve.

- Koko lentoupseerikoulutuksen koko uran tarkastelua pedagogisesta näkökulmasta toimintakyvyn jatkuvana kehittämisenä.

Toimintakyvyn kehittäminen lentoupseerin uralla vaatisi mielestäni koko koulutuksen ja valintojen arvioimista yhtenä prosessina lentueen päällikkö tasoisesta Hornet-hävittäjälentäjästä aina lentoreserviupseerikurssille valittaviin oppilaisiin. Esittelen tässä yhden mahdollisuuden uran tarkastelujaoksi lyhyin perusteluin. Aluksi pitäisi selvittää sotatieteiden maisteriopintojen ydinaineksen perusteet, jotka löytävät mielestäni lentueen päällikön osaamisvaatimuksista. Sotatieteiden kandidaattiopintojen ydinaineksen perusteet löytyvät Hornet-koulutukseen valittavan lentoupseerin osaamisvaatimuksista ja kandidaatin aloitustasovaatimukset olisivat suoraan lentoreserviupseerikurssin vaatimukset. Lopulta olisi enää tarkasteltava lentoreserviupseerikurssin aloitustasovaatimukset, jotka taasen olisivat kurssin valintojen tavoitteet. Lentoupseerin uralla on, puolustusvoimien varusmieskoulutuksen johtaja- ja kouluttajakoulutuksen syväjohtamisen mallin mukaisesti, elinikäinen oppiminen toimintakyvyn kehittämisessä yksi keskeisistä tavoitteista. Lentoreserviupseerikurssin valintojen tavoitteena on löytää peruslähtökohdiltaan riittävän toimintakyvyn jo omaavia, mutta ennenkaikkea nopean oppimisen omaavat yksilöt. Leikkisästi ilmavoimissa lennonopettajat sanovatkin, että opettaisin vaikka mummoni lentämään, mutta käytettävissä olevilla rajallisilla aika ja raharesursseilla se ei ole mahdollista. Mummolla lennonopettajat kuvaavat rivien välistä hitaammin oppivaa ja teknisestä kehityksestä jo jälkeen jäänyttä yksilöä. Valintojen tehtävänä on löytää tämän mummon stereotypian vastakohtaisia yksilöitä, jotka ovat nopeita oppimaan eikä

lentokoneiden uusi teknologia olisi heille vierasta. Jos lentoupseerin koko koulutusuraa käsittelevä työ tai työryhmä on jo perustettu, niin tulevaisuudessa toivotaan myös lentoreserviupseerikoulutuksen toteuttamisvastuullisen perusyksikön ottamista mukaan tähän kehitystyöhön. Tällä saataisiin aikaan koulutukseen jatkumoa ja tavoitteellisuutta sekä tunnistettaisiin mahdolliset koulutuksen päällekkäisyydet.

Tutkielman esityksiä esiupseerikurssin tai ylempään tasoisiksi tutkimusaiheiksi.

- Mitkä ovat lentoreserviupseerikurssin aloitustasovaatimukset?

Tämä antaisi perusteet lentoreserviupseerikurssin valinnoille. Tukisi edellä mainittua esikunnan kehitystyötä.

- Mitkä ovat kadettikurssin ilmasotalinjan ohjaajaopintosuunnan sotatieteiden kandidaatin opintojen aloitustasovaatimukset?

Tämä antaisi vaatimukset lentoreserviupseerikurssin koulutukselle. Tukisi edellä mainittua esikunnan kehitystyötä.

- Miten vuonna 2008 lentoteorioiden vähentäminen 360 tunnista 150 tuntiin on vaikuttanut ilmavoimien lentoturvallisuuteen?

Vuonna 2008 siirryttiin lentoreserviupseerikurssilla PPL(A)-rinnasteisiin lentoteorioihin ja kadettikurssin ohjaajaopintosuunnilla liikennelentäjän ATPL-rinnasteisiin. Onko häiriöilmoitusten määrä kasvanut? Onko tapahtunut enemmän tai vähemmän vaaratilanteita LentoRuk 83 tai Kadettikurssi 96 alkaen?

Tutkielman esityksiä esiupseerikurssia alemman tasoisiksi (SK/SM) tutkimusaiheiksi.

- Palvelusmotivaation kehittäminen lentoreserviupseerikurssilla.

Tässä työssä tulisi painotettaa kurssin juuri suorittaneiden mielipiteitä palvelusmotivaation parantamiseen esimerkiksi kyselytutkimuksella. Tulokset auttaisivat lentoreserviupseerikurssin koulutuksen käytännön toteuttamisen ohjaamista ja osaksi toimisi myös koko kurssin koulutuksen kehittämisen tukena.

- Fyysisen toimintakyvyn kehittäminen lentoreserviupseerikurssilla.

Tämä tutkimus voisi selvittää opetussuunnitelmassa suunniteltujen, viikko-ohjelmissa toteutuneiden ja kurssilaisten vapaa-ajalla tapahtuvan liikunnan sekä urheilun kokonaisrasituksen kertymistä. Tämän perusteella esitettäisiin fyysisen koulutuksen suunnitelma.

LÄHTEET

JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

Puolustusvoimien asiakirjat

Asevelvollisten fyysinen koulutus, PV normi, HF831/25.6.2009.

ICCS-kouluttaja koulutus Lentosotakoulussa 2012, ILMAV ak, CH4112/23.12.2011.

Ilmasotakoulun toimintakäsäky 2012, ILMAV ak, CH17136/19.12.2011.

Ilmasotakoulun työjärjestys 2012, ILMAV ak TORNI-portaalissa, 27.12.2011

Jalkaväen ampumaohjelmisto, PV normi, HB478/8.1.2004

Koulutuspataljoonan Aliupseerikoulun koulutussuunnitelma aliupseerikurssilla, PV normi, HG1716/81.03.02/29.12.2010.

Koulutuspataljoonan Aliupseerikoulun koulutussuunnitelma peruskoulutuskaudella, PV normi, HG1715/81.03.02/29.12.2010.

Lentosotakoulu, suunnitelma R170/5.8/D/IV, 2005.

Pelastautumiskoulutuksen kehittäminen ilmavoimissa, ILMAV ak, CF6692/15.4.2009.

Varusmiehille yhteisesti koulutettavat asiat, PV normi, HF306/9.3.2009.

Varusmieskoulutuksen yleisjärjestelyt, PV normi, HG325/16.3.2010.

Varusmiesten johtaja- ja kouluttajakoulutus, PV normi, HF1539/7.12.2009.

VN1-lentokoulutusohjelma, ILMAV ak, CH18725/9.12.2011

VNS-lentokoulutusohjelmat (VS1 ja VS2), ILMAV ak, CH3613/9.3.2011

Yksittäisen sotilaan taitojen koulutuksen toteuttaminen Ilmavoimissa, ILMAV normi, HG1304/9.3.2011.

Puolustusvoimien muut lähteet

Ilmavoimien reserviupseerikurssin koulutussuunnitelma, yhteiset opinnot, luonnos, 15.4.2011.

Ilmavoimien reserviupseerikoulu, Tiedosto Microsoft Exel-muodossa. Tallennettu 20.1.2011.

Peruskoulutuskauden läpivienti, Lentoreserviupseerikurssi 86, Aliupseerikoulu, 15.6.2011. Tiedosto Microsoft Exel-muodossa. Tallennettu 20.1.2012.

Aliupseerikurssikauden läpivienti, Lentoreserviupseerikurssi 86, Ilmavoimien reserviupseerikoulu, 3.10.2011. Tiedosto Microsoft Exel-muodossa. Tallennettu 20.1.2011.

Reserviupseerikurssikauden läpivienti, Lentoreserviupseerikurssi 86, Ilmavoimien reserviupseerikoulu, 22.12.2011. Tiedosto Microsoft Exel-muodossa. Tallennettu 20.1.2012.

Kokelaskauden läpivienti, Lentoreserviupseerikurssi 86, Ilmavoimien reserviupseerikoulu, 21.2.2012. Tiedosto Microsoft Exel-muodossa. Tallennettu 1.3.2012.

Opinnäytteet

Manninen, Jorma, Lentoreserviupseerikurssin kehittäminen, E2682, 1994, Maanpuolustuskorkeakoulun kurssikirjasto. TLL IV Viranomaiskäyttö.

Sointu, Jaakko, Arvoympäristö ja arvokasvatus lentoreserviupseerikurssilla, SM609, 2009, Maanpuolustuskorkeakoulun kurssikirjasto.

Rautanen, Niko, Rekrytoinnin haasteet lentoreserviupseerikurssilta kadettikouluun, SK1070, 2009, Maanpuolustuskorkeakoulun kurssikirjasto.

Muut julkaisemattomat lähteet, internet

Lapinlampi, Tanja (toim.), Vapailla vesillä, Opetuksen kehittämisen suuntaviivoja Oulun yliopistossa, liite 2: Ydinainesanalyysin periaatteet, Oulun yliopistonpaino, Oulu, 2000. Tallennettu 12.9.2011.

<http://www.oulu.fi/opetkeh/pdf/verkkojulkaisut/vapaillavesilla.pdf>

Karjalainen, Asko (toim.), Akateeminen opetussuunnitelmatyö, Oulun yliopisto, Oulun yliopistonpaino, 2007. Tallennettu 12.9.2011.

http://www.oulu.fi/opetkeh/julkaisu/perus/akateeminen_opetussuunnitelmatyo.pdf

Helakorpi, Seppo, Koulutuksen ja opetuksen suunnittelu. Tallennettu 26.10.2011.

<http://openetti.aokk.hamk.fi/sisu/TEEMAT%20AIHEALUEITTAIN/Opetus/op%20suunnittelu/Opetuksen%20suunnittelu/koulutuksensuunnittelu.pdf>

JULKAISTUT LÄHTEET

Ohjesäännöt

Kenttäohjesääntö, Yleinen osa (KOYL), 2008, Pääesikunnan suunnitteluosasto, ohjesääntönumero 202, Edita Prima Oy, Helsinki, 2007.

Valintaopas 2012, Maanpuolustuskorkeakoulu, Juvenes Print, Helsinki 2012

Yleinen palvelusohjesääntö (YLPALVO), 2009, Pääesikunnan henkilöstöosasto, ohjesääntönumero 108, Edita Prima Oy, Helsinki, 2009.

Kirjallisuus

Peltonen, Martti, Ilmasotakoulun historia 1918–1980, Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala, 1993.

Muut julkaistut lähteet

Minkkinen, Sari; Penttinen, Riitta, Opetussuunnitelma ohje, Ilmasotakoulu, Koulutuskeskus, Kopiojyvä Oy, Jyväskylä, 2007.

Puolustusvoimien Liikuntastrategia 2007–2016, Pääesikunnan henkilöstöosasto, Edita Prima Oy, Helsinki, 2007.

Toiskallio, Jarmo; Mäkinen, Juha, Sotilaspedagogiikka, Sotiluuden ja toimintakyvyn teoriaa ja käytäntöä, Maanpuolustuskorkeakoulu, Edita Prima Oy, Helsinki, 2009.

LIITTEET

- LIITE 1: OTE JOHTAJA- JA KOULUTTAJAKOULUTUKSEN
VARUSMIESJOHTAJAN OPINTOKIRJASTA: KOULUTUKSEN
SEURANNAN KIRJAAMISOHJEET
- LIITE 2: LENTORUK PPL-A VASTAAVA LENTOTEORIAKOULUTUS
- LIITE 3: KOOSTE VN1 -LENTOKOULUTUSOHJELMAN TAVOITTEISTA
- LIITE 4: KOOSTE VS1 -LENTOKOULUTUSOHJELMAN TAVOITTEESTA
- LIITE 5: VN1 JA VS1 -LENTOKOULUTUSOHJELMIEN TUNTIKEHYKSIEN
RAKENTUMINEN.

Kopio Pääesikunna Johtaja- ja kouluttajakoulutuksen normista (HF1539/7.12.2009, liitteestä kahdeksan).

14

4. ESIMERKKI JA OHJEET KOULUTUKSEN SEURANNASTA

4.1 ESIMERKKI KOULUTUKSEN SEURANNASTA

E- kauden 3. viikko nro: 38

TEHTÄVÄT	MA	TI	KE	TO	PE	LA-SU	YHT
Kouluttaminen (1.8)	4	4	4				12
Johtaminen (1.11)	_____	_____	4	16	16		36
Jatkokoulutus	_____	_____	_____	_____	_____	_____	-
Koulutustaidon jatkokurssi I (1.5)							-
Koulutustaidon jatkokurssi II (1.6)							-
Koulutustaidon jatkokurssi III (1.7)							-
Johtamistaidon jatkokurssi (1.10)							-
Palautekeskustelut	_____	_____	X	_____	X	_____	-
Tiimityöskentely (1.9)	___	2	_____	_____	_____	_____	2
Valvonta / päivystys	_____	_____	_____	_____	_____	_____	-
Loma							-
Sairaus / vapautus							-
Muut (1.12)							-
Suoritukset (aihe, aika h/op), oppimiskokemukset ja havainnot:							
MA Asekäsittelyharjoituksen johtaminen 4 h (1,8)							
TI LV 217 M käyttökuntoon laitto, koulutus 4 h (1.8)							
KE Kohdistusammunnan johtaminen 4 h (1.8)							
KE Ryhmän puolustusharjoitus, ryhmänjohtajana 4 h (1.11)							
TO JK:n puolustusharjoitus, ryhmänjohtajana 32 h (1.11)							
PE Palaute harjoituksista 30 min (sisältyy kohtiin 1.8, 1.11)							
- vahvuusalueina tuli esille oma osaaminen, tavoitteiden avulla motivointi ja oma innostava esimerkki							
- seuraavissa harjoituksissa tulee kiinnittää huomiota älylliseen stimulointiin (kuinka saan koulutettavat todella ajattelemaan ja pohtimaan myös vaihtoehtoisia ratkaisuja taktisissa tilanteissa) sekä loppupalautteen toteuttamiseen vaiheittain.							
Tiimityöskentelyn aihe: Yksikön sisäjärjestys							
Kouluttajan varmennus ja pvm: ylil XX, xx.xx.xxxx							
Kertymät: (h/op) 130h 5op							

Kopio Pääesikunna Johtaja- ja kouluttajakoulutuksen normista (HF1539/7.12.2009, liitteestä kahdeksan).

15

4.2 OHJEET KOULUTUKSEN SEURANNASTA**Kouluttaminen: (4-16h/krt/240h)**

1.8 Ohjattu koulutustaidon harjoittelu

- valmistelut
- koulutustapahtuma
- palaute

Johtaminen: (4-16h/krt/240h)

1.11 Ohjattu johtamiskäyttämisen harjoittelu

- valmistelut
- johtamistapahtuma
- palaute

Jatkokoulutus: (voidaan jakaa useamman viikon ajalle)

1.5 Koulutustaidon jatkokurssi I (26h)

1.6 Koulutustaidon jatkokurssi II (26h)

1.7 Koulutustaidon jatkokurssi III (26h)

1.10 Johtamistaidon jatkokurssi (40h)

Palautekeskustelut: (X)

Palautekeskusteluun käytetty aika on kohdan 1.8 ja 1.11 sisällä

Tiimityöskentely: (4h/krt/40h)

1.9 Tiimityöskentely

Valvonta/päivystys: (X)

4h sisällytetään kohdan 1.11 sisälle

Loma: (X)**Sairaus/vapautus: (X)**

Kopio Pääesikunna Johtaja- ja kouluttajakoulutuksen normista (HF1539/7.12.2009, liitteestä kahdeksan).

16

Muut:**1.12 Muun koulutuksen hyväksiluettavuus (4-16h/krt/240h)**

Koulutettavilla, joilla ei ole suoranaisia alaisia tai jotka suorittavat aliupseerikurssin tai reserviupseerikurssin jälkeen jatko- ja täydennyskoulutuskursseja, voidaan koulutustaidon harjoitteluun ja johtamiskäyttämisen kehittämiseen sisällyttää max 9op/240 tuntia. Hyväksi-luettavat tunnit kirjataan opintokirjan kohtaan 1.12.

1.13 Puuttuvien suoritusten täydentäminen

Puuttuvat suoritukset kirjataan kyseisen aihealueen alle rästisuorituksina

Suorituksista kirjattavat tunnit:

(27 h = 1 op) Opintopisteviikkomerkinnoissä käytetään miniminä 0.5 (-13h) tarkkuutta.

1. Johtaja- ja kouluttajatehtävät maastossa
 - aloitus/lopetus päivä 12h
 - koko vrk 16h
2. Johtaja- ja kouluttajatehtävät 4-16h
3. Päivystäjä/valvoja 4h
4. Tiimityöskentely 4h

Varusmiesjohtajan vastuu: Varusmiesjohtajan täyttää lomakkeen

- 1) merkitsee päivän, aiheen ja tehtävän
- 2) kirjaa tuntimäärän
- 3) laskee tunnit yhteen
- 4) kirjoittaa koodit (1.5 - 1.12)
- 5) kirjaa oppimiskokemukset ja havainnot

Tarkastaminen ja valvonta: Palkattu henkilökunta tarkastaa varusmiesjohtajan tekemät merkinnät

- 1) tekee tarvittavat sulkumerkinnät
- 2) korjaa mahdolliset virheet
- 3) päivittää kokonaistuntimerkinnät ja opintopisteet
- 4) allekirjoittaa lomakkeen

ILMASOTAKOULU

Koulutuspataljoona / IlmavRUK
LentoRuk ylil. Mikko Rautiainen
Tikkakoski

SUUNNITELMA17.03.2009

LENTORUK PPL-A VASTAAVA LENTOTEORIAKOULUTUS

Suunnitelma perustuu Patria Pilot Trainingin JAR- FCL:n mukaiseen PPL-A tason teoriakoulutukseen. Lisäksi suunnitelmassa on otettu huomioon sotilasilmailun kannalta VN1 -lentokoulutusohjelmassa vaadittavat lentoteoriakokonaisuudet.

Ilmavoimien lentotoiminnan erityispiirteet huomioidaan PPL opetuksessa oman sotilaslentoteoriakoulutussuunnitelman mukaisesti. Sotilaslentoteoriakokonaisuudesta käytetään termiä MIL -paketti.

Opetuksen tuntijakauma käsittää PPL – A opintoja 105h ja MIL – opintoja 45h. Yhteensä 150h. Laskelma ei sisällä koulutöitä, eikä niihin valmistautumiseen tarvittavaa aikaa.

Lentoreserviupseerikurssin johtaja
yliluutnantti

Mikko Rautiainen

LIITTEET

LIITE 1: PPL-A Tason opetusaiheet ja tuntijakauma
LIITE 2: MIL -paketin opetusaiheet ja tuntijakauma
LIITE 3: LentoRuk PPL-A Teoriakoulutusohjelma

LIITE 1 PPL-A opetusaiheet ja tuntijakauma

Ilmailusäädökset	010	15h
Ilma-aluksen yleistuntemus	020	20h
rakenne	021	
mittarit	022	
Suoritusarvot ja lennon suunnittelu	030	5h
massa ja massakeskiö	031	
suoritusarvot	032	
lennonsuunnittelu	033	
Ihmisen suorituskyky ja rajoitukset	040	4h
Sääoppi	050	14
Lentosuunnistus	060	19h
perusteet	061	
radiosuunnistusrakenteet	062	
Lentotoiminta	070	6h
Lennonteoria	080	13h
Radiopuhelinliikenne	091	9h
		yht. 105h

Kapteeni Ville Rosenlund esiupseerikurssin tutkielman

LIITE 2

LIITE 2 MIL -paketin opetusaiheet ja tuntijakauma

Sotilasilmailu säädökset sotilasilmailulaki sotilasilmailu asetus lentopalveluksen pysyväiskäsky (LPK) lentopaikkojen erityismääräykset (LEM)	010	8h
Sääoppi ilmavoimien säätietojärjestelmä ilmavoimien säätietojen tulkintaohje	050	1h
Mittarilentoteoria mittarilennon perusteet tarkkuuslähestyminen ja suoritustekniikka epätarkkuuslähestyminen ja suoritustekniikka mittari - PAK mittari - fraseologia	060	10h
Lentopalvelusohjeistus VN – lentueohje VN – SOP maatoiminta ohjeistus VN – lentopalveluksessa ilmavoimien raportointijärjestelmä lentovarusteoppitunnit VN - ohjaajanohje ja selostus	070	8h
Lennonteoria VN1 - lentokoulutusohjelman mukaisten taitolentoliikkeiden suoritustekniikka VN - tyyppikohtainen ohjaustekniikka VN - pakko - ja hätätilannekoulutus	080	10h
Radiopuhelinliikenne Englannin VFR RTF	090	8h
	yht.	45h

KOOSTE VN1 -LENTOKOULTUSOHJELMAN TAVOITTEISTA (ILMAV ak CH18725/9.12.2011)**TAVOITE**

VN1 -lentokoulutusohjelman jälkeen oppilaan on hallittava tyyppi-, suunnistus-, mittari- ja taitolennon perusteet siten, että VN2 -lentokoulutusohjelma voidaan aloittaa. VN1 -lentokoulutusohjelman perusteella arvioidaan oppilaan soveltuvuus jatkokoulutukseen. VN1 -koulutusvaiheen hyväksytystä suorituksesta myönnetään reservin sotilaslentäjätodistus.

LENTOJEN TAVOITTEET

Lentojen tavoitteiden määrittelyssä käytetään seuraavia termejä:

TUNNISTAA: Lentokoneen normaalista poikkeavissa lentotiloissa (sakkaus, syöksykierre tai epätavallinen lentotila) käytettävä tavoite, jossa oppilaan on lentokoneen käyttäytymisen ja olotilan tunnusomaisten piirteiden perusteella kyettävä määrittämään ko. lentotila.

OSAA AVUSTETTUNA = oppilas osaa tavoitteen mukaisen toimenpiteen/lennon osa-alueen niin, että opettaja auttaa puheella ja tarvittaessa on myös ohjaimissa (kevyesti) mukana.

OSAA TUETTUNA = oppilas osaa tavoitteen mukaisen toimenpiteen/lennon osa-alueen niin, että opettaja tukee toimintaa puheella.

OSAA ITSENÄISESTI = oppilas osaa tavoitteen mukaisen toimenpiteen/lennon osa-alueen itsenäisesti ilman, että tarvitsee opettajan puhe- tai ohjaamistukea.

LENTOLAJIEN TAVOITTEET

Tyypilentokoulutuksen tavoite

Tyypilentojen jälkeen oppilas osaa itsenäisesti:

- lentoon liittyvät tarkastukset ja toimenpiteet
- koneen käsittelyn maassa
- VFR -paikallislentoon liittyvän radiopuhelinliikenteen
- lentoonlähdön ja alueelle menon
- paluulennon alueelta, lähestymisen ja laskun
- peruslentämisen ja koneen käsittelyn normaalilentoalueella turvallisesti
- häiriötilanteissa säilyttää koneen hallinnan sekä tehdä välittömät hätätoimenpiteet

Tyypilentojen jälkeen oppilaalla on oltava koneen käsittelyssä sellaiset valmiudet, että muut lentolajit voidaan aloittaa turvallisesti.

Suunnistuslentokoulutuksen tavoite

Oppilas osaa lentää itsenäisesti VFR -suunnistuslentoja vieraalle kentälle lentokorkeudella $H \geq 150$ m AGL.

Mittarilentokoulutuksen tavoite

Oppilaan on osattava itsenäisesti lentää perusmittarilentoa, heilureita ja sakkauksia. Oppilas osaa itsenäisesti ILS- ja VOR -lähestymismenetelmät ja niiden suoritustekniikan sekä radioliikenteen.

Taitolentokoulutuksen tavoite

Oppilaan on osattava itsenäisesti heilurin, silmukan, tynnyrin, vaakakierteen, selkälennon ja silmälasien turvallinen suoritus.

**KOOSTE VS1 -LENTOKOULTUSOHJELMAN TAVOITTEISTA (ILMAV ak
CH3613/9.3.2011)****TAVOITE**

VS1 -lentokoulutusohjelma sisältää tyyppi- ja mittarilentoja. Tyyppilennot 01.01.01–01.01.03 tulee olla lennettyinä ennen VN1 -lentokoulutusohjelman aloittamista. Tarkempi lennätysjärjestys on Flight Pro - tabliskassa.

VS1 -tyyppilentojen tavoitteena on tutustuttaa oppilas simulaattorin käyttöön ja antaa perusteet VN1- lentokoulutusohjelman aloittamiselle. VS1 -tyyppilentojen jälkeen oppilaan tulee hallita koneen peruskäsittely ja ymmärtää ohjainten vaikutus eri lentotiloissa.

VN1 JA VS1 -LENTOKOULUTUSOHJELMIEN TUNTIKEHYKSIEN RAKENTUMINEN.

VN1 -lentokoulutusohjelma:

Lentokoulutus:	44 lentoa = 35h 45min
Koululennot:	38 lentoa = 29h 15min
Harjoituslennot:	6 lentoa = 6h 30min

27 tuntia / 7 lentotehtävää = 3,9 tuntia/lentotehtävä

Helmi-Maaliskuu = 2 kuukautta todennäköisyys 50 % (4.lentueen peruste)

Huhti-Kesäkuu = 3 kuukautta todennäköisyys 70 % (4.lentueen peruste)

helmi-maaliskuu: $3,9h \times \frac{2}{5}$ kuukautta x 60 lentoa = 187,2 tuntia
0,5 (todennäköisyys)

huhti-kesäkuu: $3,9h \times \frac{3}{5}$ kuukautta x 60 lentoa = 200,6 tuntia
0,7

187,2 tuntia + 200,6 tuntia = 387,8 tuntia.

VS1 -lentokoulutusohjelma:

Lentokoulutus:	16 lentoa = 10h 20min* (11h 40min)
Koululennot:	16 lentoa = 10h 20min* (11h 40min)

**VS1:ssä on laskuvirhe, koska kaikki lennot kestävät 40 minuuttia.*

Mittarilentojen yhteenlaskussa on virhe 6 lentoa x 40min = merkitty 2h 40min.

Tämä on 1h 20min liian vähän. Oikea aika olisi 240min = 4h 00min.

27 tuntia / 10 simulaattorilentotehtävää = 2,7 tuntia/simulaattorilentotehtävä

2,7h x 16 simulaattorilentotehtävää = 43,2 tuntia.

Lentoreserviupseerikurssilaisen lentokoulutus vie aikaa 431,0 tuntia.

VN1 -lentotehtävän tuntikehyksen katsotaan tutkielmassa rakentuvan seuraavista osista:

1. Lento-oppilaan omatoiminen valmistautuminen lentotehtävään = 60 minuuttia
 2. Lentotehtävän anto = 45 minuuttia
 3. Lennolle lähtö = 25 minuuttia
 - a. Lentosään tarkistus (5min), lentovarusteiden pukeminen (5min), koneelle siirtyminen ja koneen maakäyttö (10min) sekä rullaus ja odotus (5 min), jotka suoritetaan ennen lentotehtävälle varatun ajanoton aloittamista.
 4. Lentotehtävä (35h 45min/44 lentotehtävää=0,8125h/tehtävä) = 48,8 minuuttia
 5. Lennolta paluu = 15 minuuttia
 - a. Laskun jälkeinen rullaus (3min), koneen maakäyttö ja koneelta siirtyminen (5min), lentovarusteiden riisuminen (2min), lennon kirjaaminen lennontaltiointijärjestelmiin (5min).
 6. Lentotehtävän läpikäynti = 30 minuuttia
- Yhteensä = 223,8 minuuttia

Kauhavan opetussuunnitelmien mukaan opintopiste 27 tuntia koostuu 7 lentotehtävästä, josta laskettaessa lentotehtävä on 3,86 tuntia tai noin 231 minuuttia. Laskentaperusteena käytetään tutkielmassa 3,86 tuntia, koska yllä oleva karkea laskenta ei poikkea merkittävästi, alle 10 minuuttia, jo hyväksytystä laskentaperusteesta.

VS1 -lentotehtävän tuntikehyksen katsotaan tutkielmassa rakentuvan seuraavista osista:

1. Lento-oppilaan omatoiminen valmistautuminen lentotehtävään = 50 minuuttia
 2. Lentotehtävän anto = 35 minuuttia
 3. Simulaattoriin siirtyminen = 3 minuuttia
 4. Lentotehtävä = 40 minuuttia
 5. Simulaattorista paluu ja lennon kirjaaminen = 5 minuuttia
 6. Lentotehtävän läpikäynti = 20 minuuttia
- Yhteensä = 153,0 minuuttia

Kauhavan opetussuunnitelmien mukaan opintopiste 27 tuntia koostuu 10 simulaattorilentotehtävästä, josta laskettaessa yksi simulaattorilentotehtävä on 2,7 tuntia tai 162 minuuttia. Laskentaperusteena käytetään tutkielmassa 2,7 tuntia, koska yllä oleva karkea laskenta ei poikkea merkittävästi, alle 10 minuuttia, jo hyväksytystä laskentaperusteesta.

VS1 -lentokoulutusohjelmassa on tyypilentoja viisi (5), jotka ovat tavoitteena opettaa reserviupseerikurssikaudella. VS1 -lentokoulutusohjelman yksitoista (11) mittarilentoa, jotka on katsottu perustellusti opetettava vasta juuri ennen VN1 -mittarilentojen aloittamista. Mittarilennot lennetään molemmista ohjelmista kokelaskaudella.

- Tyypilentoihin kuuluu reserviupseerikurssikaudella 162 minuuttia x 5 lentoa
= 810 minuuttia / 60 minuuttia = 13,5 tuntia
- Mittarilentoihin kuuluu kokelaskaudella 162 minuuttia x 11 lentoa
= 1782 minuuttia / 60 minuuttia = 29,8 tuntia